

Suomen Palloliitto

'Kotikenttä' Jalkapallonurmihankkeen toteuttaminen

2010

Matti Kivioja
15.9.2010

Esipuhe

Suomen Palloliiton olosuhdetyön tavoitteena on liiton toimintastrategian 2010 - 2013 mukaan aikaansaada maahamme vuosittain vähintään 25 uutta jalkapallonurmea. Käyttötunneissa määrä tarkoittaa 75 tuhatta uutta harjoitus- ja pelituntia lisää vuodessa - laadukkaalla alustalla. Olosuhdetyön kehitys on eteenpäin katsomista nykytilanteesta. Tämä tarkoittaa Palloliiton toimintastrategian "Euroopan TOP 10" mukaisten tavoitteiden saavuttamiseksi toimenpiteitä kaikilla jalkapallotoiminnan tasoilla. Kotikenttä sijoittuu strategian olosuhdetyössä ruohonjuuritasolle, seurojen ja joukkueiden kotikentille, josta pienet ja suuret unelmat alkavat.

Tämän oppaan tekemisestä vastaavana projektipäällikkönä toimiva Matti Kivioja osallistuu Projektiosaaja - Project Talent FEC –rekrytointiohjelmaan 15.3.-15.9.2010, jossa kehitetään osallistujien projektitoiminnan osaamista. Suomen Palloliitto ja Suomen Palloliiton Uudenmaan piiri ovat ohjelmassa yhteistyöyriytsinä. Koulutuksen järjestäjänä toimii TalentGate ja Helsingin TE-keskus. Kivioja on ammatiltaan arkkitehti ja toimii vapaaehtoistomijana valmennuspäällikkönä Espoon Tikka ry:ssä.

"Kotikenttäprojekti" esiteltiin ja sitä työstettiin yhdessä Palloliiton GrassRoots valiokunnan ja –piirijohdon tapaamisessa Lahdessa 17.6.2010. Lisäksi Palloliitolle tuotettiin Futsal – Olosuhdeselvitys.

Suomen Palloliiton Uudenmaan piirille tuotettiin piirin alueen pelaaja- ja olosuhde selvitys.

Tehtävä	Henkilö	Rooli
Projektiryhmä	Matti Kivioja	projektipäällikkö
Johtoryhmä / ohjausryhmä	Hannu Hakkarainen Raine Nieminen Krister Strandberg	asiantuntija YIT-Rakennus Oy asiantuntija, ISS-Proko Oy asiantuntija, ELY-keskus
Projektijohto / ohjaus	Tero Auvinen Matti Räisänen	olosuhdepäällikkö, SPL piirijohtaja, SPL Uusimaa
Koulutus	Pasi Kinnunen	TalentGate

Haluan kiittää ohjausryhmääni, Suomen Palloliittoa, Suomen Palloliiton Uudenmaan piiriä, Palloliiton Grassroots valiokuntaa ja piirijohtajia, Helsingin TE keskusta ja TalentGatea tästä mahdollisuudesta osallistua Projektiosaaja - Project Talent FEC –rekrytointiohjelmaan. Toimeksianto on ollut positiivinen haaste ja pyrkimyksenäni on ollut suoriutua siitä mahdollisimman laadukkaasti kaikkia projektin osapuolia hyödyttävällä tavalla.

*Tarvitsemme enemmän ihmisiä,
jotka erikoistuvat mahdollittamaan.*

-Theodore Roethke

Helsingissä 15.9.2010

Matti Kivioja

Sisältö

ESIPUHE	2
JOHDANTO	5
KOTIKENTTÄ	6
Lähialueellisuus (<i>saavutettavuus</i>).....	6
Kotikentän optimaalinen ja tehokas hallinnointi	6
Uuden jalkapallonurmihankkeen merkitys:	6
Valmis Kotikenttä sisältää:	7
Kotikenttähankkeen vaiheistus.....	8
Kotikenttähankkeen läpiviennin prosessi:.....	10
Hankkeeseen ryhtymisestä	10
Hankesuunnitelman esiselvitys	11
Tonttivaihtoehtojen kartoitus	11
Käyttöasteen selvittäminen	12
Seuran päätöksentekoprosessi	14
PROJEKTISUUNNITELMA	15
Kotikenttähankkeen projektisuunnitelma	16
HANKE VALMIS	17
LIITTEET	18
LIITE 1	18
Onnistunut hanke, case Fortum –halli	18
Onnistunut hanke, case Fair Pay –arena, jalkapallonurmi IF Gnistan	19
Onnistunut hanke, case Pyhäjärvisseudun Tekonurmistadion Oy.....	20
LIITE 2	22
Rakennushankkeen hallinta	22
Rakentamista valvovat viranomaistahot ja lupa-asiat	22
Yleistä.....	22
Kaava-alue	23
Kaavan ulkopuolinen alue	23
Rakennuslupa / toimenpidelupa.....	23
Liikuntapaikan omistusmuodot.....	24
Hankkeen vaiheet.....	25
Eri urakkamuodot	27
Rakennuttajan vastuu.....	29
Rahoitusmallit.....	29
Rakennuttaminen	29
Hankkeen osapuolet.....	30
LIITE 3	32

Projektin määrittely	32
LIITE 4	33
Vastuunjakomatriisi.....	33
LIITE 5	34
Esimerkki jalkapallonurmihankkeen tehtävistä ja hankkeen kestosta	34
Projektin ositus	34
LIITE 6	35
Jalkapallonurmet.....	35
Jalkapallonurmikehitys.....	36
I sukupolvi	36
II sukupolvi	36
III sukupolvi	37
LIITE 7	47
Jalkapallonurmikentän valaistus.....	47
LIITE 8	48
Pelikenttien luokitus sarjatasoittain.....	48
LUOKKA 3.....	48
LUOKKA 4.....	49
LUOKKA 5.....	49
LUOKKA 6.....	49
LIITE 9	50
Jalkapallonurmihankkeeseen ryhtyvälle lähtötilanteen selvitys	50
LIITE 10	51
Jalkapallonurmen tarjouspyyntölomake	51

Johdanto

Jalkapallon harrastaminen on jo vuosien ajan ollut vahvassa kasvussa. Jalkapalloperheemme liikuttaakin vuosittain jo noin puolta miljoonaa suomalaista. Jatkuvasti kasvava pelaajamäärä asettaa seurojen olosuhdekehitykselle entistä suurempia paineita.

Jalkapalloseurojen toimintaympäristö on jatkuvassa muutoksen tilassa. Olosuhteiden laatu ja määrä on merkittävässä roolissa mitattaessa niin lajin houkuttelevuutta, harrastajamääriä kuin kilpailullista menestystä. Sen merkitys on huomattava myös lähiympäristölle ja sen julkikuvalle. Hyvin hoidettu liikuntapaikka antaa ryhtiä ja arvostusta omasta ympäristöstä ja seuroille kasvavia mahdollisuuksia toimia ja liikuttaa koko alueen väestöä.

Kuntien panostus jalkapallon olosuhdekehityksessä on suurien haasteiden edessä. Kuntien rakennusvauhti ei aina pysy seurojen tarpeiden mukana. Täten kuntien ja seurojen välinen suunnitelmallinen ja pitkäjänteinen kumppanuus nousee yhä tärkeämpään asemaan.

Jalkapalloseurojen toteuttamien olosuhdehankkeiden määrä onkin viimeisten vuosien aikana voimakkaasti lisääntynyt. Miten edetä, jos Sinunkin seurassasi syntyy yhteinen tahtotila ja päätös KYLLÄ jalkapallonurmelle?

Kotikenttä jalkapallonurmihanke on mahdollisuus parantaa jalkapalloseuran lähiharjoitusolosuhteita ja luoda seuratoiminnalle lisää kehitysmahdollisuuksia. Kotikentän laatumääritelmä tarkoittaa ensisijaisesti seuran oman lähialueen kotikentän olosuhteiden parannustoimia.

Tällä oppaalla halutaan ohjata seuroja ja kuntia toteuttamaan Kotikenttä-hanke. Kotikenttä on kunnan tai paikallisen jalkapalloseuran/seurojen omistama tai hallinnoima oman olosuhde. Kotikentän kehittäminen Kotiareenaksi ja Kotistadioniksi on tulevaisuuden mahdollisuus.

- Kotikenttä (kylmä/lämmin jalkapallonurmi, n. 250 lisenssipelaajaa nyt/tavoite, FIFASTAR2)
- Kotiareena (Katsomo, sosiaalityöt, seuratalo, n. 1000 lisenssipelaajaa)
- Kotistadion (Stadionolosuhde ja kansalliset ja kansainväliset ottelut)

Mittareina ja liikkeelle panevana voimana voivat olla mm:

Seuratoiminnan laatu:

- Harrastus-, kilpailu, kerho- ja muu toiminta

Harrastajamäärien kasvu:

- Laaja lasten-, nuorten- ja aikuisten jalkapallotoiminta

Kilpailullinen menestys:

- Pelaajakehitys

Kotikenttä

Kotikenttä on nimensä mukaisesti seuran kotikenttä. Se parantaa seuran toimintamahdollisuuksia omalla lähialueellaan tai seuran toiminnan kannalta keskeisellä paikalla. Merkityksellistä on laadukkaiden harjoitus/otteluvuorojen lisääntyminen ja lähialueellisuus, sekä seuran olosuhteiden optimaalinen ja tehokas hallinnointi.

Lähialueellisuus (*saavutettavuus*)

- Kodin ja harjoituskentän välisten matkojen pituuksien minimointi
- Turvallisuus, taloudellisuus, ajankäyttö, ekologisuus

Kotikentän optimaalinen ja tehokas hallinnointi

- Harjoitusvuorot, ottelut, turnaukset ja muu käyttö
- Kentän hoito ja vuorojen jako

Uuden jalkapallonurmihankkeen merkitys:

- Seuralle: Pelaajakehitys, seuratoiminnan laadun ja yhteisöllisyyden parannus
- Lähialueelle: Viihtyvyyden, lähiliikuntamahdollisuuksien ja -palveluiden parannus

Valmis Kotikenttä sisältää:

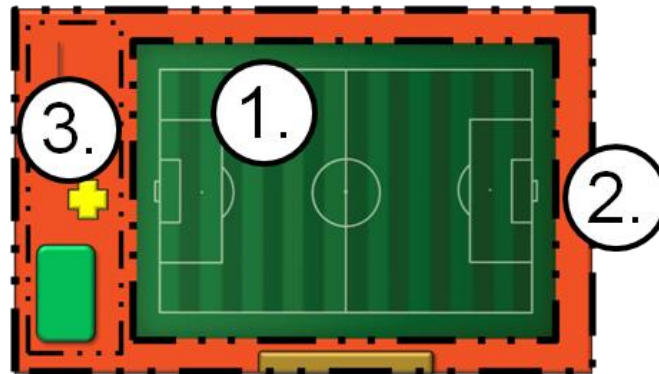
- Jalkapallonurmi (laboratorio- ja kenttätestattu FIFA Star 2 jalkapallonurmituote)
- Pelikentän suosituskoko 105m x 68m (sisältää lisäksi 2x pienen kentän rajamerkinnot)
- Pelikentän suoja-alue, samaa materiaalia (suositus sivurajoista 3 m ja päätyrajoista 3 m)
- Kentänvalaistus (valaistusteho suositus 300 lux, minimi 100 lux. 4-8 valaisinmastoa)
- Kenttäalueen rajaava aitaus (maalien takana aidan korkeus vähintään 4 m)
- Lämmittelyalue (yksilöharjoittelun suorituspaikat ja taitoradat)
- Sosiaalityilat (pukuhuoneet, suihkut, wc tilat, mahdollisesti myös seuran toimitilat)
- Huoltorakennus (äänentoistojärjestelmä, kentänhoitolaitteisto, varustevarasto)
- Katsomo: (esimerkiksi maavallikatsomo ja katetut vaihtopelaajan aitiot)
- Tulostaulu ja mainospaikat (kentänlaitamainokset, kentän nimikyltti ja lipputangot)
- Jalkapallomaalit siirreltävät (vähintään 4 kpl isot maalit, 4 kpl pienet maalit)
- Muut varusteet: (seuran taitokouluvarusteet)
- Pysäköintipaikat (pysäköinti kentän välittömästä läheisyydessä)

Suomen Palloliiton jalkapallokenttiä ja -halleja koskevat määräykset liite 9 (Luokat 3-6 ovat Kotikentän vähimmäisvaatimuksia).

Kotikenttähankkeen vaiheistus

Hanke voidaan toteuttaa samanaikaisesti tai vaiheittain. Hankkeen kulun määräävinä tekijöinä ovat kunkin kokonaisuuden reunaehdot jotka vaikuttavat mm. hankkeen kustannuksiin ja aikatauluun. Esimerkkinä on kolmen vaiheen malli. Ensimmäisenä kohtana esitetty jalkapallonurmikenttä on selkein rajapinta, jossa tärkein tekijä on pelikenttä ja kentän valaistus. Toisen ja kolmannen vaiheen tärkeimpinä tekijöinä ovat sosiaalityilat, huoltorakennus ja katsomo. Nämä voivat toteutua myös samanaikaisesti ja olla integroitu samaan rakennukseen.

1.

Kenttä: 105 x 68m

Kentän valaistus

Kenttävarusteet ja aitaus

Lämmittelyalue

Pelikentän laatu (FIFA Star2)

Pysäköinti

2.

Sosiaalityilat ja
huoltorakennus

Katsomo ja vaihtopelaajien
aitiot

Pysäköintipaikat ja
esteettömyys

Mainospaikat ja lipputangot

3.

Yksilö- ja
taitoharjoitteluradat

Tulostaulu

Maisemointi ja
viherrakentaminen

Monitoimikenttä
(Ministadion)

Kotikentän ensimmäisten vaiheiden suunnittelussa tulee ottaa huomioon myös jatkorakentaminen. Esimerkiksi Kotikentän kehittäminen Kotiareenaksi, joka sisältää seuratalon ja katetun katsomon.

Kotikentästä Kotiareenaksi

Lähtö: Olosuhteen parantamisesta yhteinen tahtotila:

- Seura, sidosryhmät, kunta.
- Seuran visio ja toimintasuunnitelma -olosuhdekartoitus
- Seuran toimintaympäristö (tutustuminen vastaaviin hankkeisiin)

Tarvemääritys

- Pelaajamäärä, seuran kilpailullinen taso, alueen asukasmäärä, sidosryhmät
- Seuran vuotuiset olosuhdekustannukset (joukkueiden matkakulut, ulkopuolisilta ostetut harjoitus- ja otteluvuorot)
- Tonttivaihtoehdot, jalkapallonurmi vai lämmitettävä jalkapallonurmi?

Päätös hankkeeseen ryhtymisestä

- Seuran vuosikokous, sidosryhmät, kunta, ELY- keskus

Projektin perustaminen

- Hankesuunnittelu (suunnittelu, lupa-asiat, rahoitus, päätökset, rakennuttaminen)

Vaihe A Rakentaminen

- Kentän pohjarakenne, jalkapallonurmi, valaistus, aitaus

Vaihe B

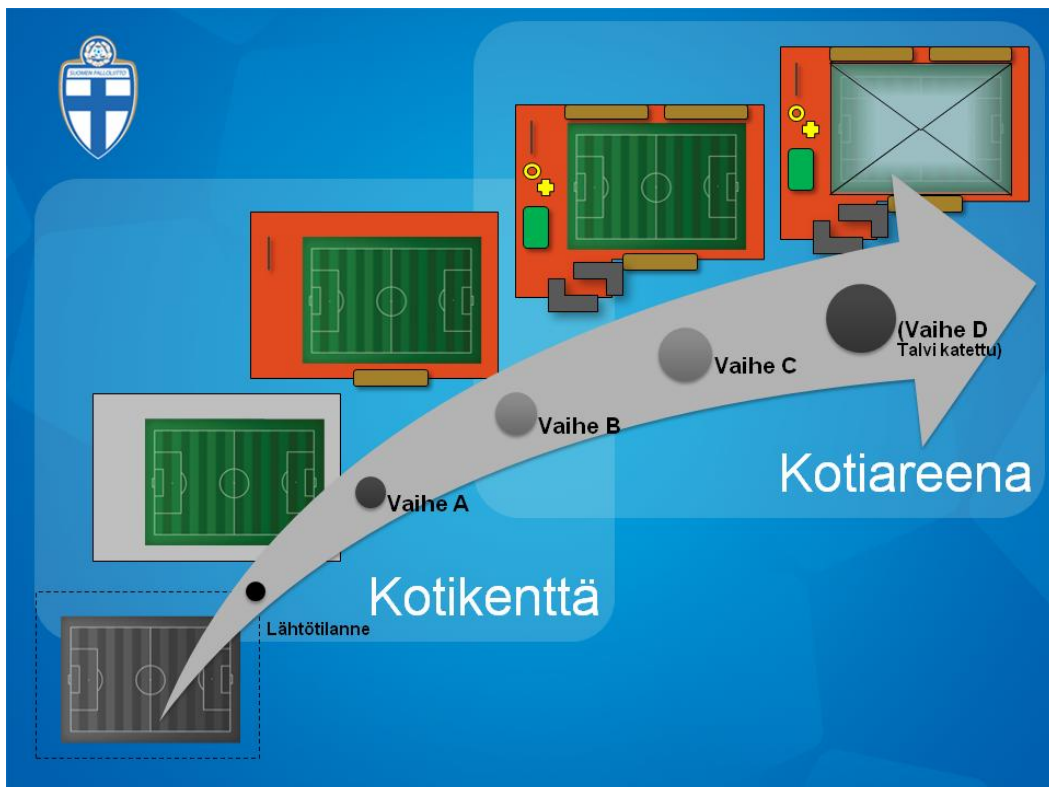
- Sosiaalityilat: Pukuhuoneet, suihkut, wc tilat, seuran toimitilat
- Huoltorakennus ja katsomo

Vaihe C

- Seuratalo tai seuran harjoituskeskus (lisäkentät, toimitilat)

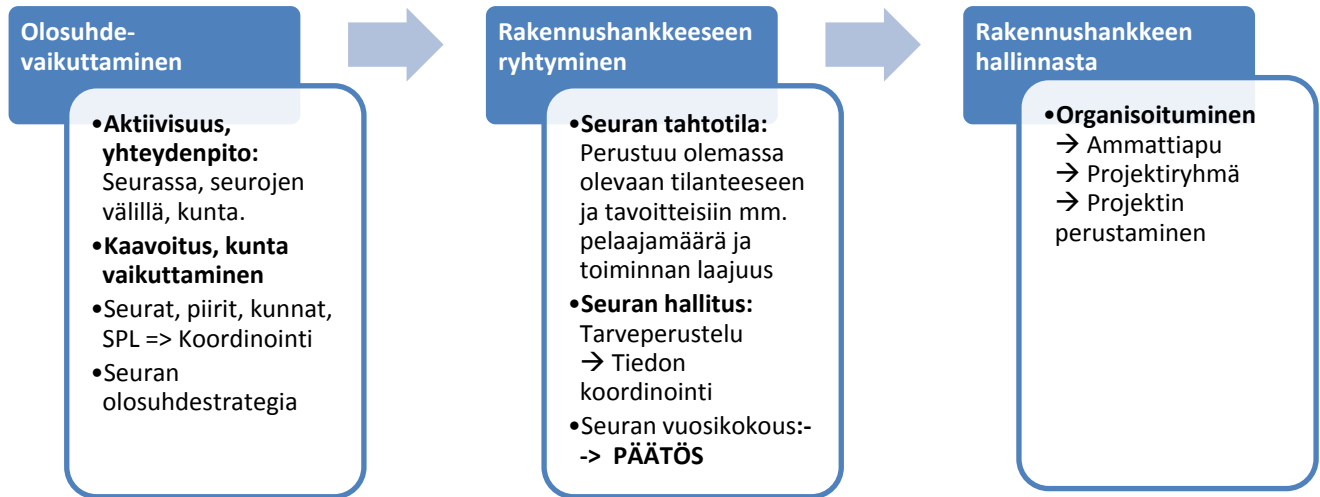
Vaihe D

- Ympärivuotinen jalkapallo-olosuhde
- Talvikaudella ylipainehalli, tai erillinen jalkapallohalli
- Lisäkatsomot

Kotikenttähankkeen läpiviennin prosessi:

Hankkeeseen ryhtymisestä

Tärkein edellytys hankkeen nopealle käynnistämiseksi on, että seuralla on kotikenttää varten tontti joko olemassa tai kunta voi osoittaa tarkoitukseen sopivan kentän tai tontin. Kenttä on usein seuran toiminnalle keskeisen sijaintinsa ja alueellisen toimintansa kannalta jo ennalta määritelty. Kohde voi olla esimerkiksi alueen hiekkakenttä tai alueen koulun kenttä.

Jos tonttia tai olemassa olevaa kenttää ei ole, kannattaa ottaa yhteys kunnan tai kaupungin rakennusvalvontaan tai kiinteistövirastoon. Viranomaisilta saa tietoa kunnan tai kaupungin maankäyttöpoliitikasta, esimerkiksi mahdollisuudesta vuokrata tontti.

- Onko hankkeeseen ryhtyvällä riittävät mahdollisuudet ja keinot kartoittaa tilanne ja tarpeet?
- Miten nämä tarpeet lähtötietoisena kirjataan ja mitkä tiedot ovat oleellisia lopputulokselle?
- Millainen on hyvä hanke, suunnitelma, lopputulos?
- Miksi hyvä hankesuunnitelma tarvitaan ?
- Tontin valinta ja lupa-asiat ?
- Yhdistys vai osakeyhtiö tekijänä ?
- Hankkeen rahoitus ?

Hankesuunnitelman esiselvitys

Hankesuunnitelmaa varten tulee tehdä esiselvitys, jossa tulee kuvata seuraavia asiakokonaisuuksia.

Seuran toiminnan kuvaus:

- Kuvaus seurasta, historia, yleistiedot, hallinto, seuran visio, strategia (sisältää olosuhdestrategian) ja toimintasuunnitelma, sekä edellisen vuoden toimintakertomus

Tarveperustelu:

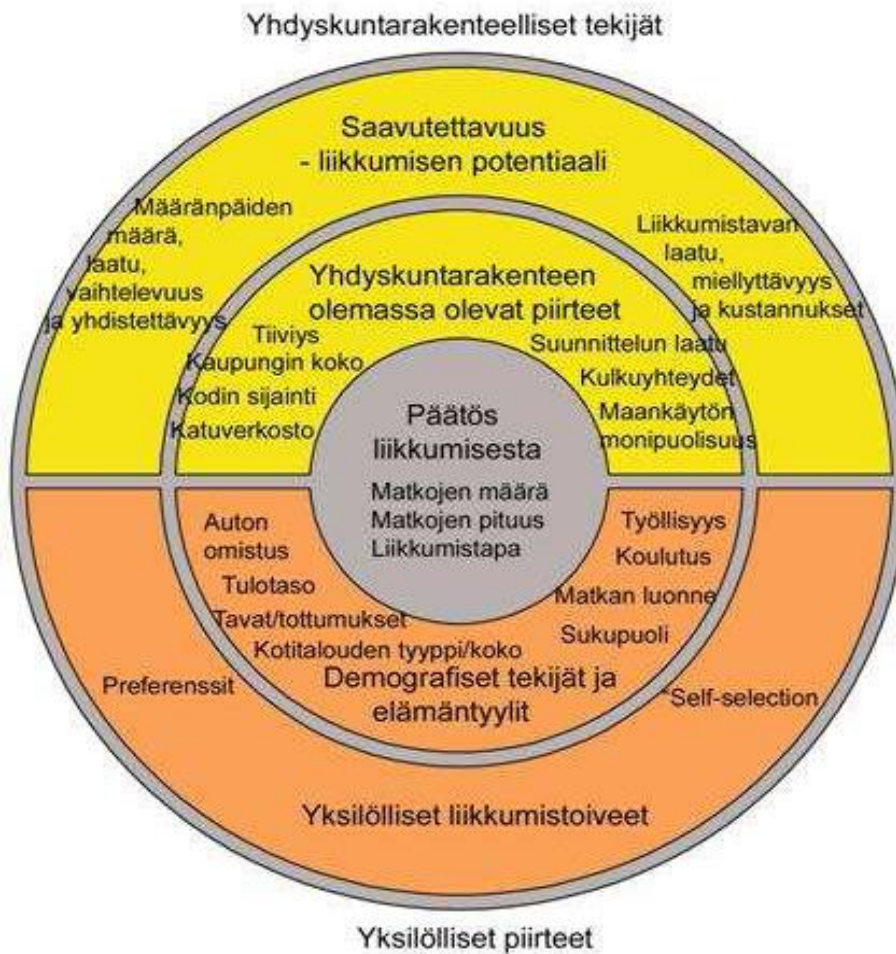
- Piirin lausunto paikallisen ja alueellisen kilpailutoiminnan laajuudesta ja pelaajakoulutuksesta
- Seuran jalkapalloharrastuksen laajuudesta ja laadusta
 - tytöt, pojat, aikuiset, erityisryhmät, seuran terveys- ja harrastepalvelut
- Käytettävissä olevat olosuhteet ja ulkopuoliselta ostetut harjoitusvuorot
- Hanke jalkapallo-olosuhteiden parantamiseksi ja tavoite
- Tonttivaihtoehdot (yleensä useampi kuin yksi vaihtoehto)
- Matkustus/liikkumisen tarve
 - Matkustamistarve harjoitusolosuhteiden vuoksi muille paikkakunnille tai muille kunnan kentille
 - Kuinka paljon uuden kentän valmistuminen vähentäisi jalkapallojoukkueiden matkustustarpeita

Sidosryhmien huomioiminen:

- Jalkapalloseurojen (mahdollisten käyttäjien) määrä + piirin ja liiton kilpailutoiminta.
- Oppilaitokset, koulut, päiväkodit, yritykset/työpaikat ja varuskunnat
- Terveysliikunta, harrastepalvelut, muut liikuntalajit ja seurat
- Naapurit ja asukas/kyläyhdistykset

Tonttivaihtoehtojen kartoitus

Kotikentän tulevaisu sijoituspaikaksi on hyvä kartoittaa useampaa, kuin yhtä tonttivaihtoehtoa. Tontin valinnassa tärkeimpiä tekijöitä ovat saavutettavuus, rakennettavuus ja pohjarakentamisen kustannukset. Jo alkuvaiheessa tulee selvittää tontin jatkorakentamisen mahdollisuudet (kotiareena-stadion).

Lähde: Liikunta ja elinympäristö Kyttä, Kahila 2006

Käyttöasteen selvittäminen

Hankkeen aluksi on hyvä selvittää kentän käyttöaste. Kentän käyttöaste on tarkoituksenmukaista olla mahdollisimman korkea. Tomivan jalkapallonurmikentän käyttöaste on 56 h/vko. Realistinen hyvä toteutuma käyttöasteesta vaihtelee 35-56 h/vko.

Käyttöaste koostuu seuraavista seikoista:

- Prime Time vuorot:
 - Seurat, piirin pelaajakoulutus, ottelut
- Suositus:
 - Seura käyttää itse vähintään 75 % Kotikentän vuoroista.
- Muun ajan käyttö:
 - Koulut, päiväkodit, oppilaitokset
- Muut lajit ja tapahtumat

Kentän käyttöaste: (H+E) : H = 65.

- Kuinka monta käyttövuoroa saadaan myytyä /viikko

H = Seuratoiminnan ajankäytön kannalta edullinen, Prime Time.

E = Seuratoiminnalle ulkopuolinen käyttö: Koulut, oppilaitokset, kerhot, tms. ryhmät.

Päivä	Klo
Ma-pe	16:30 – 22.00
La	10.00 – 18.00
Su	10.00 – 22.00

Päivä	Klo
Ma-pe	8.00 -16:30
La	8-10- 18-20
Su	8.00 -10.00

Kotikentän käyttövuorojen hinnoittelun esimerkki

Aika	Maanantai	Tiistai	Keskiviikko	Torstai	Perjantai	Lauantai	Sunnuntai
06.00-07.00							
07.00-08.00							
08.00-09.00							
09.00-10.00							
10.00-11.00							
11.00-12.00							
12.00-13.00							
13.00-14.00							
14.00-15.00							
15.00-16.00							
16.00-17.00							
17.00-18.00							
18.00-19.00							
19.00-20.00							
20.00-21.00							
21.00-22.00							
22.00-23.00							
23.00-24.00							

Hintaluokat	
I	
II	
III	
IV	
V	

Seuran päätöksentekoprosessi

Jalkapallonurmihankkeeseen ryhtyvän seuran tulee keskuudessaan muodostaa hankkeen tavoitteista yhteinen tahtotila. Tämä on välttämätöntä hankkeen toteuttamisessa. Toimintamalli seuratyöskentelyyn voi edetä oheisen esimerkin mukaisesti:

1. Työryhmän perustaminen
 - Seura perustaa työryhmän ja antaa työryhmälle toimeksiannon
 - PJ, työryhmän jäsenet, asiantuntijat
 - Selvitystyö
 - Suunnitelma (tavoite, kustannukset ja aikataulu)
2. Sidosryhmäyhteistyö (Etupainotteisesti)
 - Ala-asteen, yläasteen koulut, lukio
 - Ammatilliset oppilaitokset, yliopistot
 - Päiväkodit
 - Naapurit, asukas- ja muut kyläyhdistykset ja -toimikunnat
 - Jalkapalloseurat
 - Muut lajit
3. Hankkeelle muodostetaan projekti ja projektille
 - Seuran hallituksen tai vuosikokouksen päätös projektin asettamisesta
4. Rahoitus
 - Hankkeen realistinen rahoitussuunnitelma
5. Tontin valinta
 - Yksi tai useampi vaihtoehto
6. Yhdistys vai osakeyhtiö rakennuttajana?
 - Urheilutilan käyttöoikeuden tilapäisluonteinen luovuttaminen on arvonlisäverollista toimintaa. Tämä johdosta perittävistä käyttövuoromaksuista suoritetaan arvonlisävero, jonka määrä on 9 % (2010). **Arvonlisäverovelvollisuus tarkoittaa osakeyhtiömallissa toisaalta myös sitä, että rakentamiskustannuksiin sisältyvä arvonlisävero 23 % voidaan vähentää ja sitä voidaan hakea takaisin ennakonpalautuksena jo rakentamisaikana. Tämän seurauksena kiinteistön rakentamiskustannuksiin ei sisälly arvonlisävero.**
 - Omistus- ja vastuukysymykset?

Hankkeen edistäminen vaatii

- yhteisen vision, tahtotilan ja päätöksen seuratasolla
- aktiivista vaikuttamista kunnan päättäviin tahoihin
- yhteistyötä useiden seurojen kesken
- yhteistyötä poliittisten ryhmien kesken
- tiedotussuunnitelman

Seuran laadukas toiminta ja rooli alueella

- Seuratoiminnan laatu
 - FootPass auditointi / SPL
 - Sinettiseura / SPL
 - Muulla tavoin osoitettu laadukas toiminta

Kumppanuustarjous kunnalle

Uusien kenttien rakentamisvauhti kunnallisina hankkeina ei pysty vastaamaan seurojen tarpeita. Hankkeen toteuttaminen on mahdollista:

- Kunnan omana hankkeena
- Seuran ja kunnan kumppanuushankkeena
- Seuran omana hankkeena

Kunnallinen päätöksentekoprosessi

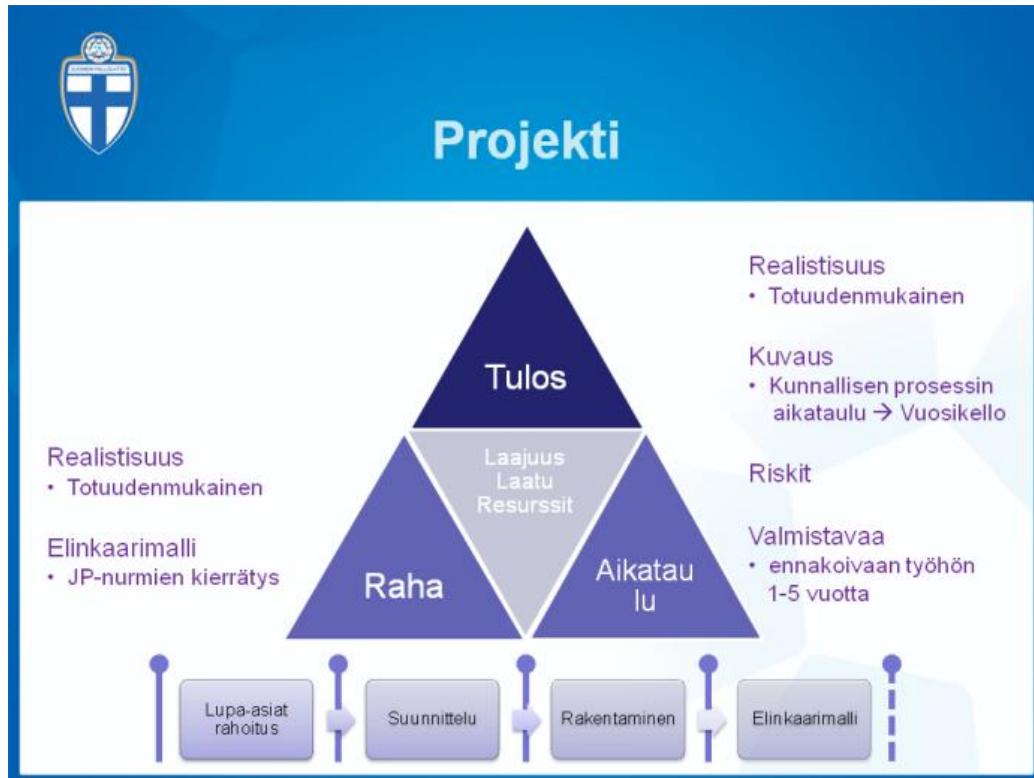
Mahdollinen esittelyjärjestys

Vaihe 1	Esittely: Toimialajohtajille (esim. Liikuntatoimen-, tekninen johtaja) Valtuustoryhmien puheenjohtajat
Vaihe 2	Päätöksentekoprosessi: Huomioitava aikataulu: Budjettiesitykset → VUOSIKELLO Liikuntalautakunta (sivistys-, vapaa-aikalautakunta) Kaupungin / kunnan hallitus- ja valtuusto

Projektisuunnitelma

Projektisuunnitelmassa otetaan kantaa projektin teknisiin ratkaisuihin vain sen verran, mitä tarvitaan työmäärien arviointia varten. Projektisuunnitelman tulee valmistua muutaman ensimmäisen viikon tai kuukauden aikana.

Projektin suunnittelu on parhaan toteutustavan etsimistä. Tavallisesti toteutusvaihtoehtoja on useita. Tämä vaihe tutkii eri ratkaisujen ajalliset ja taloudelliset tulokset ja valitsee parhaan toteutustavan. Lopputuloksena on projektin realistinen toimintasuunnitelma. Johtoryhmän hyväksymä projektisuunnitelma muodostaa projektiryhmän toimeksiannon ja kuvaa myös valtuudet.

Kotikenttähanke projektisuunnitelma

Hankeeseen ryhtyvälle keskeiset kysymykset heti alkuun:

Hanke valmis

Kotikentän virallinen käyttöön otto on merkityksellistä juhlistaa avajaistilaisuudella. Tilaisuuteen kutsutaan hankkeessa mukana olleet ja sitä tukeneet tahot mahdollisimman laajasti sekä koko seuran jäsenistö ja media.

Kenttä suositellaan nimettäväksi seuran, seuraliittymän tms. Kotikentäksi. Seuran ja toisen osapuolen (kunta, yritys) välisen markkinointisopimuksen mukaisesti kentän nimen myynti tai kentän nimeäminen voi myös olla mahdollista.

Kentän toiminnasta ja huollosta vastaavaksi yhdyshenkilöksi tai yhdyshenkilöiksi nimetään seuran- ja/tai kunnan asettama edustaja.

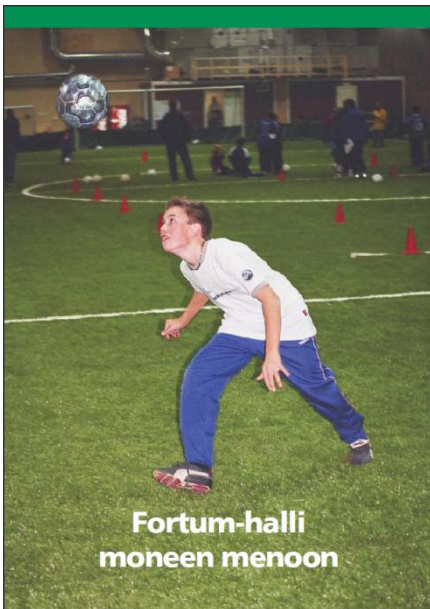
Liitteet

Liite 1

Onnistunut hanke, case Fortum –halli

Vuonna 1999 Järvenpään Palloseura teki jäsenistölleen kyselyn hallihankkeen tarpeesta. Kysely varmisti, että hallille oli tarvetta. Seuran jäsenistö oli osaltaan valmis ryhtymään työhön ja osallistumaan hallin rahoitukseen. Fortum-hallihankkeen käynnistäminen sai konkreettista potkua, kun Järvenpään kaupunki kaavoitti Jampan liikuntapuistoon urheiluhallitontin. Kun tontti oli olemassa, seura laati sen mukaiset suunnitelmat.

Halli- tms. suuren hankkeen läpivientiin kannattaa ensi vaiheessa laatia kolme erilaista suunnitelmaa, joissa vaihtelevat aikataulu, rahoitus ja toteutus.

Fortum-halli – esimerkki seuran tavoitteellisesta toiminnasta

Järvenpään paikallisten jalkapalloseurojen yhteishankkeena valmistunut Fortum-halli rahoitettiin osittain omalla rahoituksella ja valtionavustuksella, mutta pääosin pankkilainalla. Lainan takaajaksi ryhtyi Järvenpään kaupunki.

Täysimittaisesti hallia on hyödynnetty syksystä 2002 alkaen, kun tekonurmimatto saatiin asennettua. Tuolloin käynnistettiin hallin tehokas jälkimarkkinointi myös muille tahoille kuin osakasseurojen joukkueille. Mahdollisia hallin käyttäjiä ovat eri lajiseurajat, esimerkiksi golf tai jousiammunta sekä koulujen ja päiväkotien liikuntaryhmät.

Hanke käynnistettiin vuonna 1999. Ensimmäinen pallo potkaistiin Fortum-hallin areenalle 19.1.2002. Jalkapallonurmelle päästiin pelaamaan lokakuussa 2002.

Pelialusta uusittiin vuonna 2009.

Lähde: Hannu Hakkarainen / Järvenpään palloseura, JäPS / www.japs.fi

Onnistunut hanke, case Fair Pay –arena, jalkapallonurmi IF Gnistan

”Olosuhteiden kehittämisellä on merkittävä vaikutus seuran toimintaan – se motivoi pelaajia ja valmentajia, toimintaa voidaan keskittää yhteen paikkaan ja joukkueet tukevat aiempaa paremmin toisiaan: seuran toiminnan laatu paranee.”

”Kentän hoidon osaamiseen kannattaa panostaa, sillä sen avulla voidaan saavuttaa merkittäviä säästöjä.”

Toimintaympäristö on muuttunut erittäin merkittävästi viimeisen kymmenen vuoden aikana. Tämä näkyy kunnallisten investointimäärärahojen vähenemisenä, viranomaisten asenteiden muutoksena ja lääninhallituksen kannanottona. Gnistanin kenttähankkeen taustalla oli useita eri tekijöitä. Seurassa oli kytenyt jo vuosia unelma omasta kentästä. Lisäksi seuralla oli hanketarkoitukseen sopiva kenttä Oulunkylässä. Seuran lähes 500 lisenssipelaajaa kokivat ainaista pulaa harrastamisolosuhteista, mikä nähtiin myös esteenä kehittymiselle. HJK toteuttaessaan oman kenttähankkeensa näytti samalla esimerkkiä muille ympäristön seuroille - jos HJK onnistui hankkeessaan, niin miksemme mekin?

Gnistanissa ryhdyttiin tuumasta toimeen. Hankkeen valmistelun eteneminen: ensin otettiin yhteys liikuntavirastoon, jonka jälkeen tehtiin kenttävaraushakemus liikuntalautakunnalle. Yhteydenotoilla poliittisiin päättäjiin sekä lausunnoilla kouluilta ja alueen kansalaisjärjestöillä pyrittiin varmistamaan, ettei hankkeelle ilmesty yllättäviä esteitä ulkopuolelta. Hankesuunnitelman valmistumisen jälkeen laadittiin yhteenveto rahoitustarpeesta sekä tehtiin suunnitelma sen kattamisesta. Lääninhallitukselle jätettiin valtionapuhakemus, jonka jälkeen Helsingin kaupungille lähetettiin lainahakemus. Lainan vakuudeksi laitettiin vuokrasopimus.

Rahoituksen rakenne Helsingissä

- 40% lainaa (pankkilaina tarvitsee ulkopuolisen vakuuden)
- 60% omaa rahaa ja erilaisia tukia (valtionavun osuus on 15-20 %)

Osakeyhtiö perustettiin, jolloin osakkeenmerkitsijöinä olivat seura sekä mm- osa johtokunnan jäsenistä, valmentajia sekä muita yksityishenkilöitä. Suunnittelu käynnistyi rekrytoimalla suunnittelijat, jotka tekivät arkkitehtisuunnitelman, lv-suunnitelman ja sähkösuunnitelman. Sitten käynnistettiin neuvottelut potentiaalisten toimittajien kanssa sekä neuvoteltiin kentälle sponsorisopimus. Rakennuslupa (tekninen tila tarvitsee, kenttä ei) ja vuokrasopimukset varmistuivat ja päästiin urakkasopimusvaiheeseen. Urakkasopimus päätettiin pilkkoa, mikä osoittautui tapauksessamme kokonaisurakkaa edullisemmaksi ratkaisuksi. Valvonnan avulla varmistettiin, että saatiin sitä, mitä olimme tilanneet.

Fair Pay Arena -hanke toteutui suunnitelmien mukaan ja kenttä on erittäin ahkerassa käytössä.

Lähde: Puheenjohtaja Asko Murto IF Gnistan, Helsinki

Onnistunut hanke, case Pyhäjärvisuodun Tekonurmistadion Oy

Rami Heino, Euran Pallo

Euran Pallo on Satakunnan Piirin vuonna 1954 perustettu junioritoimintaan keskittynyt seura. Lisenssipelaajia seurassa on n. 450 ja joukkueita 15. Seuran vaikutusalueen väestöpohja on noin 20 000 ja se ulottuu Euran lisäksi Kiukaisten, Köyliön ja Säskylän alueelle. Pyhäjärvisuodun uudella tekonurmella on tarkoitus käynnistää pelit kesäkuussa 2008.

Kenttähankkeen alkuvaiheet:

- Sinetin luovutuksen yhteydessä 2002 kenttähankkeen keskustelutilaisuus, jossa paikalla
- Euran kunnan ja SPL:n edustajia
- 2002–2003 esivalmisteluja, kuten kustannusarvio ja kentän sijoitusvaihtoehdot
- Hankesuunnitelma Pyhäjärvisuodun kunnille (Euran, Kiukainen, Köyliö ja Säskylä) 11/2005
- Panostus Hat Trick 2006- hakuun
- Uusi infotilaisuus keväällä 2006. Paikalla koko vaikutusalueen sekä Satakunnan Piirin olosuhdevaliokunnan edustajia

Hankkeen kuvaus

- Markkinointi kunnille voimakkaasti lapsille ja nuorille tarkoitettuna hankkeena
- → Hanke ei edennyt
- Nettiadressiin noin 1000 nimeä ja hankkeen karsiminen (lämmitys)
- Adressin luovutustilaisuudessa 08/2006 esiteltiin toiminnan laajuus ja olosuhteiden heikkous
- kunnanjohtajille ja luottamusmiesjohdolle
- Esitys kunnille tarvittavasta rahoitusosuudesta
 - Yhteensä 200000 € → Lievää valoa näkyvissä
- Kuntien toisiinsa sidottuja päätöksiä odotellessa pyrittiin vaikuttamaan aktiivisesti kunnallisiin
- päätöksentekijöihin
- Lopulta päätökset kunnista - usko hankkeeseen vahvistui

Hankkeen rahoitus

- Hat Trick -avustus olosuhteiden kehittämiseen 40 000 €
- Valtionavustus liikuntapaikkarakentamiseen 51 000 €, 46 000 € ehdollisena vuonna 2008
- Yksityisen rahoituksen tarve n. 100 000 €
- Pääsponsoriksi Osuuspankki
- Kentänlaitamainonta, Osakeanti

Rakennuskohde

- FIFA 2 Star tekonurmikenttä lämmitysputkivarauksella
- Tekonurmialue 113 x 72 m, pelialue 105 x 68 m
- Lämmitettävä alue 107 x 70 m
- Juniorikentät 2 kpl 68 x 47 m
- Valaistus
- Valaistustaso 150 lx
- Pylväsvalaistus kahdeksalla pylväällä

Huomioita prosessin aikana

- Pitkäjänteisyys on hyve!
- Seuravetoinen hanke vaatii usean henkilön sitoutumista
- Seutukunnallinen hanke vaatii hyvät perustelut; laadukkaan toiminnan markkinointikeinona
- Sinettiseura -status
- Kunnallisten päättäjien mukaanotto hankkeeseen
- Liiton vahva tuki tärkeässä asemassa prosessin kaikissa vaiheissa

Lähde: <http://eupa.sportisaitti.com/op-areena/>

Liite 2

Rakennushankkeen hallinta

Rakennushankkeeseen ryhtyvällä on edessään runsaasti päänvaivaa, paperisotaa, lakipykälää ja raakaa työtä. Kuitenkaan vaadittavia ponnistuksia ei ole syytä pelätä vaan kaikkiin ongelmiin on löydettävissä apua ja valmiita toimintamalleja ja -ohjeita. Asiantuntija-apua on tarjolla ammattirakennuttajien joukosta, tai vastaavien hankkeiden aiemmin toteuttaneilta, mutta lähes aina myös omista joukoista.

Hankkeen vaiheet ja toimenpiteet eri vaiheissa on syytä etukäteen käydä harkiten läpi ja valita kuhunkin vaiheeseen ja tehtävään itselle parhaiten soveltuvat vaihtoehdot. Ulkopuolisen asiantuntija-avun käyttö on suotavaa jo aivan alusta lähtien. Kaikki ulkopuolinen apu ei ole edes maksullista, sillä läänit, Suomen Palloliitto ja sen piirit antavat oman osaamisensa yhteiseen olosuhteiden parantamistyöhön veloituksetta.

Seuraavassa käydään läpi liikuntapaikkarakennushankkeen vaiheistusta, omistusmuotoja, suunnittelua, rakentamista urakointimuotoineen sekä selvitetään niitä osapuolia, joita hankkeessa eri vaiheissaan on mukana.

Rakentamista valvovat viranomaistahot ja lupa-asiat

Yleistä

Rakennushankkeiden luvanvaraisuus määräytyy maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) (132/1999) säännösten mukaan. Siinä määritellään luvanvaraisuuden periaatteet ottaen huomioon hankkeen laatu, laajuus ja sijainti sekä maankäytölliset edellytykset.

Suuri merkitys on sillä, onko hanke kaava-alueella, kaava-alueen ulkopuolisella alueella tai ns. suunnittelutarvealueella, jolla rakennusluvan myöntämiselle on asetettu erityisiä ehtoja.

Urheilupaikan rakentaminen saattaa vaatia hankkeen laadusta, laajuudesta ja sijaintipaikasta johtuen suunnittelutarveratkaisun, toimenpideluvan tai rakennusluvan. Seuraavassa tarkastellaan seikkoja, jotka tulee ottaa huomioon eri alueilla hanketta suunniteltaessa.

Suunnittelutarvealue

Suunnittelutarvealueella tarkoitetaan maankäyttö- ja rakennuslain 16 §:n aluetta, jonka käyttöön liittyvien tarpeiden tyydyttämiseksi on syytä ryhtyä erityisiin toimenpiteisiin, kuten teiden, vesijohdon, tai viemärin rakentamiseen taikka vapaa-alueiden järjestämiseen.

Suunnittelutarvealuetta koskevia säännöksiä sovelletaan myös sellaiseen rakentamiseen, joka ympäristövaikutusten merkittävyyden vuoksi edellyttää tavanomaista lupamenettelyä laajempaa harkintaa.

Kunta voi oikeusvaikutteisessa yleiskaavassa tai rakennusjärjestyksessä osoittaa suunnittelutarvealueeksi myös alueen, jolla sen sijainnin vuoksi on odotettavissa suunnittelua edellyttävää yhdyskuntakehitystä tai jolla erityisten ympäristöarvojen tai ympäristöhaittojen vuoksi on tarpeen suunnitella maankäyttöä. Yleiskaavan tai rakennusjärjestyksen määräys alueen osoittamisesta suunnittelutarvealueeksi on voimassa enintään 10 vuotta kerrallaan.

Rakennusluvan erityisistä edellytyksistä suunnittelutarvealueella säädetään

MRL:n 137 §:ssä ja suunnittelutarpeesta ranta-alueella 72 §:ssä.

Sen lisäksi, mitä rakennusluvan edellytyksistä muutoin säädetään, rakennusluvan myöntäminen MRL:n 16 §:ssä tarkoitetulla suunnittelutarvealueella, jolle ei ole hyväksytty asemakaavaa, edellyttää, että rakentaminen:

- ei aiheuta haittaa kaavoitukselle tai alueiden käytön muulle järjestämiselle
- ei aiheuta haitallista yhdyskuntakehitystä
- on sopivaa maisemalliselta kannalta eikä vaikeuta erityisten luonnon- tai kulttuuriympäristön arvojen säilymistä eikä virkistystarpeiden turvaamista.

Rakentaminen suunnittelutarvealueella ei myöskään saa johtaa vaikutuksiltaan merkittävään rakentamiseen tai aiheuttaa merkittäviä haitallisia ympäristö- tai muita vaikutuksia.

Edellä säädettyjen edellytysten olemassaolon ratkaisee rakennuslupamenettelyn yhteydessä tai erillisessä menettelyssä kunnan päättämä viranomainen.

Rakennuslupaa suunnittelutarvealueelle tai suunnittelutarveasialla muutoin ratkaistaessa noudatetaan asianosaisten ja viranomaisten kuulemisessa soveltuvin osin, mitä MRL:n 173 §:ssä säädetään poikkeamismenettelystä. Kunnan tulee toimittaa tässä tarkoitettu lupapäätös tiedoksi alueelliselle ympäristökeskukselle.

Kaava-alue

Merkintä kaavassa on VU, urheilu- ja virkistyspalvelujen alue. Mikäli alueelle sallitaan rakentaa myös rakennuksia, niin rakentamisen määrä ja sijoittuminen osoitetaan asemakaavassa kaavamerkinnällä tai- määräyksellä. Varsinkin silloin, kun alueen käytöllä on merkittäviä vaikutuksia ympäristöön (esim. aiheuttaa paljon liikennettä), on kaavamääräyksellä tarpeen myös täsmentää alueen käyttötarkoitusta. Sellainen alue, jolle sijoittuu merkittävää rakentamista (esimerkiksi urheilu-, uima- tai jäähalli) osoitetaan erilliseksi korttelialueeksi. Rakennusten käyttötarkoituksesta riippuen tällöin tulevat kysymykseen lähinnä kaavamerkinnyt YU, urheilutoimintaa palvelevien rakennusten korttelialue tai PV, hovi- ja viihdepalvelujen korttelialue.

Merkittävät ulkoilmaan sijoittuvat katsomot voidaan osoittaa rakennusalalla, jolloin sijainti ja ulottuvuus näkyvät kaavakartalla. Katsomopaikkojen lukumäärä tai muu toiminnan laajuutta kuvaava tieto voidaan sisällyttää kaavaselostukseen.

Mikäli oikeusvaikutteisessa kaavassa on riittävällä tarkkuudella osoitettu rakennelmat ja muut toimenpiteet, ei toimenpidelupa ole tarpeen, joten hanke voidaan toteuttaa suoraan kaavan nojalla.

Kaavan ulkopuolinen alue

Kaavan ulkopuolinen alue tarkoittaa aluetta, jolla ei ole asemakaavaa. Se voi kuitenkin olla suunnittelutarvealuetta, jolle rakentamista on käsitelty edellä. Vaikka hanke ei sijoittuisi suunnittelutarvealueelle, voi se kuitenkin vaatia suunnittelutarveratkaisun, jos sillä on merkittäviä ympäristövaikutuksia.

Rakennuslupa / toimenpidelupa

Mikäli esimerkiksi jalkapallokenttähanke sisältää myös rakennuksien rakentamista, hanke vaatii MRL 125 §:n mukaan rakennusluvan.

Rakennusluvan sijasta rakentamiseen voidaan vaatia MRL:n 126 §:n mukainen toimenpidelupa sellaisen rakennelman tai laitoksen pystyttämiseen, jota ei pidetä rakennuksena, jos toimenpiteellä on vaikutusta luonnonoloihin, ympäröivän alueen maankäyttöön taikka kaupunki- tai maisemakuvaan.

Toimenpiteet, jotka vaativat toimenpideluvan on esitetty maankäyttö- ja rakennusasetuksen (MRA) 62 §:ssä. Sen kohdan 2 mukaan urheilu- tai kokoontumispaikan, muun kuin ulkoilulaisissa (606/1973) tarkoitetun asuntovaunualueen tai vastaavan alueen sekä katsomon, yleisöteltan tai vastaavan perustaminen tai rakentaminen (yleisörakennelma) vaatii siis toimenpideluvan. Kunta voi rakennusjärjestyksessä kuitenkin määrätä näiden toimenpiteiden luvanvaraisuudesta vapauttamisesta tai ilmoitusmenettelyn soveltamisesta luvan sijaan.

Toimenpidelupaa ratkaistaessa noudatetaan, mitä rakennusluvan edellytyksistä säädetään, vain siltä osin kuin on tarpeen toimenpiteen maankäytöllisten ja ympäristöllisten vaikutusten arvioimiseksi (MRL 138 §). Edellytyksiä täsmentää HE 164/2003, jonka mukaan soveltuvin osin noudatetaan mitä rakennusluvan edellytyksistä MRL:n 72, 135, 136 ja 137 §:ssä sekä rakennuskielloista säädetään.

Toimenpidelupa ei kuitenkaan ole tarpeen, jos toimenpide perustuu oikeusvaikutteiseen kaavaan.

Jalkapallokenttää ei voi rakentaa pelkän maisematyöluvan nojalla, koska kenttään yleensä liittyy sellainen käyttötarkoitus, joka edellyttää muiden luvanmyöntämisedellytysten tutkimista kuin pelkkä maisematyöluva (MRL 128 §).

Rakennus- ja toimenpideluvan myöntää ko. lautakunta tai rakennustarkastaja sen mukaan miten päätösvaltaa on kunnassa viranhaltijalle johtosäännöllä delegoitu.

Suunnittelutarveratkaisun ja maisematyöluvan myöntää se viranomainen, jolle päätösvalta on johtosäännöllä kunnan hallinnossa delegoitu.

Liikuntapaikan omistusmuodot

Pääsääntöisesti liikuntapaikan omistus jakaantuu seuraavasti:

Kunta

Perinteisesti on lähtökohtana ollut, että kunta huolehtii liikuntapaikkojen rakentamisesta ja ylläpidosta. Kuntatalouden kiristyessä uusien kenttien rakentamisvauhti kunnallisina hankkeina ei pysty vastaamaan lisääntyvien tarpeiden vaateisiin. Yhä lisääntyvästi hallien ja kenttien rakentaminen on saanut alkunsa seurojen vahvan panostuksen turvin. Jalkapallon harjoitushallien rakentaminen lienee jatkossa seurojen aktiivisuuden ja panostuksen varassa. Jalkapallokenttien ja etenkin jalkapallonurmikenttien rakentaminen on tulevaisuudessa kuntien vastuulla, mutta hankkeiden käyntiinlähtö vaatii useimmiten jalkapalloihmisten aktiivista vaikuttamista kunnan päättäviin tahoihin ja yhteistyötä useiden seurojen ja useiden poliittisten ryhmien kesken.

Yhdistys/yhdistykset

Yhdistys voi omistaa liikuntapaikan yksin tai yhdessä muiden yhdistysten kanssa. Tällöin kannattaa omistusmuotoa harkita ja varmaankin osakeyhtiö lienee tarkoituksenmukaisin tapa hoitaa asia.

Osakeyhtiö

Kun urheiluseura yksin tai muiden kanssa yhdessä suunnittelee

hallin tai kentän rakentamista, on mietittävä, miten kunkin osapuolen omistus ja vastuut on mielekkäin hoitaa.

Osakeyhtiön perustaminen on suhteellisen yksinkertaista; tarvitaan osakepääomaa vähintään 8.000€ ja määrämuotoista paperisotaa. Osakeyhtiön perustamiseen liittyvää opastusta ja perustamiseen tarvittavat asiakirjapohjat löytyy Patentti- ja rekisterihallituksen ja Verohallituksen ylläpitämästä Yritys- ja yhteisötietojärjestelmästä. Mikäli yhtiön osakkaiksi tulee useita käyttäjätahoja (seuroja), on syytä perustamisvaiheessa kirjallisesti sopia käyttövuorojen jakoperiaatteista ja muista käytännön asioista osakasseurojen kesken. Mikäli seuraosakkaita on kolme erisuuruusin panostuksin, on käyttövuorojen jaosta sovittu kiintiötuntimäärät ja Prime Time – aikojen jako osakkaiden kesken.

Osakeyhtiö ei voi antaa osakkailleen alennuksia käyttövuoromaksuissa vaan perii kaikilta käyttäjiltä samat maksut. Muutoin kyseessä on piilo-osingon jako.

Myös kunnat ovat perustaneet osakeyhtiöitä hallinnoimaan liikuntapaikkoja.

Säätiö

Joissain tapauksissa myös säätiö voi hallita liikuntapaikkaa ja olla rakennuttajatahona.

Hankkeen vaiheet

Rakennushankkeen eri vaiheet ja tehtävät vaiheittain ilmenevät yksinkertaistettuina oheisessa kaaviossa (RT 10-10387).

Tarveselvitys

Tarveselvitysvaiheessa selvitetään hankkeen tarpeellisuus, tarkoituksenmukaisuus, edellytykset ja mahdollisuudet. Tarpeen kartoitus suoritetaan harrastajien keskuudessa huomioiden myös oman seuran ulkopuoliset harrastajat. Tässä vaiheessa tutkitaan, miten tarpeet voidaan tyydyttää eli tutkitaan mahdolliset vaihtoehdot; olemassa olevien tilojen hyödyntäminen, uuden rakentaminen. Samanaikaisesti toimintojen inventoinnin kanssa selvitetään mahdolliset sijoituspaikat ja rakennusluvan hankkimiseen liittyvät asiat.

Tarveselvitysvaiheessa laaditaan hankkeelle aikataulu ja taloussuunnitelma sekä selvitetään mahdolliset rahoituslähteet ja oman rahoituksen osuus.

Hankesuunnitteluvaihe

Hankesuunnitteluvaiheessa erilaiset selvitykset tehdään yksityiskohtaisemmin.

Selvitetään ja arvioidaan hankkeen toteuttamistarpeet, toteuttamismahdollisuudet ja vaihtoehtoiset toteuttamistavat. Hankesuunnitelmassa esitetään toteuttamistapa, laajuus- ja laatutavoitteet sekä määritetään hankkeen alustavat kokonaiskustannukset ja aikataulu. Hankesuunnitelman pohjalta tehdään investointipäätös.

Suunnittelutyö painottuu varsinaisen rakennussuunnittelun pohjaksi tarvittavien tietojen kokoamiseen ja muokkaamiseen.

Rakennussuunnitteluvaihe

Urakkasopimusten kannalta tärkein vaihe on rakennussuunnittelu, joka tarkentuu työn edetessä. Ensimmäisistä ehdotuksista valitaan toteuttamiskelpoisin luonnosten pohjaksi. Luonnosten pohjalta laaditaan alustavat tekniset suunnitelmat, joita tarvitaan rakennusluvan hakemisessa. Rakennusluvan hakuprosessin aikana suunnitelmia valmistellaan edelleen toteutussuunnitelmiksi. Toteutussuunnitelmien lisäksi valmistellaan myös urakkasopimusten ns. kaupalliset asiakirjat, joissa määritetään rakennuttajan ja urakoitsijan välisen urakkasuhteen pelisäännöt.

Suunnitteluvaiheessa solmitaan myös urakkasopimukset. Tarjousasiakirjojen sisältöön ja urakoitsijoiden valintaan vaikuttavat olennaisesti käytettävä urakkamuoto. Hankkeen laajuus, luonne ja rakennuttajaorganisaation pätevyys vaikuttavat merkittävästi siihen, millainen urakkamuoto valitaan.

Urakoitsijan valinnassa tulee noudattaa alalla yleisesti hyväksytyjä menettelytapoja. Lisäksi kunnallisissa hankkeissa on huomioitava Laki julkisista hankinnoista ja toimittava sen määrittelemien pelisäännöin.

Rakentamisvaihe

Rakentamisvaihe alkaa urakkasopimuksen tekemisestä ja päättyy kohteen luovuttamiseen rakennuttajalle. Työn aikana rakennuttaja valvoo työtä määräväläin pidettävissä työmaakouksissa ja lisäksi asettamansa paikallisvalvojan avulla.

Työn valmistuttua suoritetaan loppukatselmukset, joissa viranomaiset toteavat rakennusluvan ehtojen tulleen täytetyiksi ja että kohde voidaan ottaa suunniteltuun käyttöön. Lisäksi urakoitsijoiden kanssa suoritetaan vastaanottotarkastus, joissa todetaan toteutuksen sopimuksen mukaisuus. Vastaanottotarkastuksen pöytäkirjaan kirjataan ne puutteet, joilta urakoitsijan suoritus ei ole vielä valmis. Lisäksi kirjataan urakoitsijoiden takuuajat, joiden pituus on sovittu jo urakkasopimusta solmittaessa.

Käyttöönotto

Kohde voidaan ottaa käyttöön heti, kun viranomaiset ovat katselmuksissaan sen hyväksyneet ja kohde on urakoitsijoilta vastaanotettu.

Käyttöönottovaiheessa käyttäjät perehdytetään kentän käyttöön.

Käyttö

Kenttä- tai hallihankkeessa käyttövuorojen jako vuosittain on vaativa palapeli, johon on syytä laatia pelisäännöt jo etukäteen. Yksityisessä hankkeessa (esim. osakeyhtiö) vuorojaon periaatteet ovat ehkä helposti sovittavissa ja on syytä sopia ennalta. Kunnallisessa hankkeessa vuorojako suoritetaan kunnan vallitsevien periaatteiden mukaisesti. Usein kentän käyttömaksut on porrastettu osin aikojen mukaan (päivisin halvempaa kuin iltaisin) sekä siten, että oman kunnan seurat maksavat edullisimman hinnan ja muiden kuntien seurat parilla porrastuksella kalliimman. Kentän vuorot voidaan jakaa julkisen haun perusteella kuitenkin siten, että paikalliset seurat yhteistyössä valitsevat omat vuoronsa, jonka jälkeen muut ajat jaetaan muiden hakijoiden kesken.

Takuuaika

Jo urakkasopimuksissa määritetään eri urakoiden takuuajat, jotka normaalisti rakennusurakoissa on kaksi vuotta ja joissain taloteknisissä laitetoimituksissa viisi vuotta. Lisäksi taloteknisiin urakoihin usein sisällytetään koneitten ja laitteiden takuuaikaiset huollot.

Takuuajan päättymisen lähestyessä pidetään takuutarkastus, jossa todetaan urakoitsijoiden vastuulle kuuluvat viat ja puutteet ja sovitaan korjaustoimenpiteistä. Tarkastuksesta laaditaan pöytäkirja ja kun tarkastuksessa havaitut virheet ja puutteet on korjattu, päättyvät urakoitsijan vastuut lukuun ottamatta rakennusvirheitä ja puutteita, jotka johtuvat urakoitsijan tahallisesta tai törkeän tuottamuksellisesta menettelystä tai tekemättömästä työstä.

Peruskorjaukset

Kaikissa rakennuskohteissa tulee suorittaa peruskorjauksia. Eri rakennuksen osien ja järjestelmien korjaustarpeet toistuvat hyvin erilaisina ajanjaksoina. Kolmannen polven jalkapallonurmien osalta maton uusimistarve tulee noin kymmenen vuoden välein vaikkakaan asiasta ei vielä oikein ole kokemusta.

Peruskorjaustöiden kustannuksiin on syytä varautua jo ajoissa ja varmistaa, että käyttömaksuissa huomioidaan varautuminen näköpiirissä oleviin ”remontteihin”.

Eri urakkamuodot

Urakkana vai omana työnä (talkoot)

Suunnitelmien edistyttyä tiettyyn vaiheeseen on rakennuttajan otettava kantaa, millä tavoin itse rakennustyö toteutetaan. Rakennustyö voidaan toteuttaa kahdella eri tavalla; joko omalla organisaatiolla eli omana työnä tai teettämällä työ joko osittain tai kokonaan yhdellä tai useammalla urakoitsijalla.

Etenkin yhdistyksen ollessa rakennuttajana on arveluttavaa kuvitella todellisia säästöjä aikaansaatavan omalla työllä. Talkootöihin ei enää nykyisin saa ihmisiä innostettua ja varsinkin isoon ja pitkäaikaiseen hankkeeseen sitoutuvia ihmisiä ei juuri löydy. Sen sijaan joitain selkeitä osia kokonaisuudesta voi omalla työllä hoitaa. Talkootyössä on myös usein suuremmat työturvallisuusriskit riippuen tekijäjoukon ammattitaidosta.

Suuremmissa hankkeissa (esim. harjoitushallin rakentaminen) onkin useimmiten ainoa vaihtoehto teettää merkittävimmät kokonaisuudet ammattitaitoisilla urakoitsijoilla.

Urakalla teetettäessä erilaisia urakointimuotoja on useita. Urakkamuodon valinta riippuu mm. siitä haluaako rakennuttaja suorittaa suunnittelutyön itse valitsemiensa suunnittelijoiden toimesta.

Urakkamuotojen jaottelu suoritusvelvollisuuden mukaan.

Kokonaisurakka

Kokonaisurakassa rakennuttaja tekee sopimuksen koko työstä yhden urakoitsijan kanssa. Tämä pääurakoitsija usein teettää erikoistyöt, kuten talotekniset työt niihin erikoistuneilla urakoitsijoilla. Nämä aliurakoitsijat ovat sopimussuhteessa pääurakoitsijaan eikä näiden urakoitsijoiden ja rakennuttajan välille muodostu sopimussuhdetta. Vastuu myös näiden aliurakoitsijoiden työstä on pääurakoitsijalla. Rakennuttajalle kokonaisurakka on vaivattomin urakkamuoto, mutta todennäköisesti ei taloudellisesti edullisin.

Jaettu urakka

Rakennuttaja tekee urakkasopimukset valitsemiensa urakoitsijoiden kanssa. Useimmiten jaottelu toimii siten, että erilliset urakkasopimukset solmitaan rakennusteknisistä töistä, sähkötöistä ja LVI-töistä. Tällöin yleensä rakennusteknisten töiden urakoitsija on pääurakoitsija, jolle erillisellä alistamissopimuksella muut urakat alistetaan. Tällöin kaikki urakoitsijat ovat aikataulusta

yhteisvastuussa ja pääurakoitsijan velvollisuutena on koordinoida hankkeen etenemistä. Jaetussa urakassa rakennuttajalla on riski urakoitsijoiden toisilleen aiheuttamista vahingoista. Niissä tapauksissa rakennuttaja joutuu aina välikäteen, koska sopimussuhde kuhunkin urakoitsijaan on rakennuttajalla.

Jaetussa urakassa rakennuttaja todennäköisesti saavuttaa kustannussäästöjä verrattuna kokonaisurakkaan, koska sillä on mahdollisuus löytää suoraan edulliset erillisurakoitsijat. Usein esim. yhdistyksen jäsenistöstä saattaa löytyä eri alojen urakoitsijoita, joilla on erityinen intressi päästä urakoimaan kohteessa.

Osaarakka

Osaarakoinniksi kutsutaan urakointia, jossa rakennuttaja tekee itse osan rakennustyöstä. Rakennuttaja vastaa töiden koordinoinnista.

Kokonaisvastuurakentaminen (KVR)

Kokonaisvastuurakentamisessa on kysymys siitä, että valittu urakoitsija huolehtii kohteen toteuttamisesta, kokonaiskoordinoinnista sekä suunnittelusta. Usein käytetään nimitystä ”avaimet käteen”. Rakennuttaja on sopimussuhteessa ainoastaan yhteen urakoitsijaan. Kokonaisvastuurakentamisella on mahdollisuus ottaa huomioon rakennustyön toteuttaminen. Lisäksi koko hankkeen toteuttamisaika todennäköisesti lyhenee. Em. syistä hankkeen kokonaiskustannuksista on yleensä saatavissa säästöjä.

Urakkamuotojen jaottelu vastikkeen määräytymisen mukaan

Kokonaishintaurakka

Kokonaishintaurakassa urakoitsija sitoutuu tekemään rakennustyön urakka-asiakirjojen mukaisesti valmiiksi antamallaan kiinteällä kokonaishinnalla. Tällöin useimmat riskit jäävät urakoitsijalle. Lisäksi rakennuttajalla on jo alkuvaiheissa varsin tarkka tieto lopullisista kustannuksista. Kokonaishintaurakka on mielekäs silloin, kun suunnitelmat ovat melko täydellisiä eikä muutoksia työn aikana ole tarpeen tehdä.

Yksikköhintaurakka

Yksikköhintaurakassa työ jaetaan tarkoin määritelyihin ja helposti mitattaviin erikseen hinnoiteltaviin osatöihin. Sopimuksessa sovitaan tietyltä yksiköltä urakoitsijalle tulevan maksusuorituksen määrä. Yksikköhintaurakkaa varten yleensä rakennuttaja on valmiiksi laskenut määrät, jolloin paljousriski on rakennuttajalla. Lopullisten kustannusten määrittäminen täsmällisesti etukäteen on tässä urakkamuodossa vaikeaa ja lisäksi urakkamuoto vaatii rakennuttajalta muita urakkamuotoja enemmän panostusta valvontaan ja määrien seurantaan.

Laskutyöurakka

Laskutyöurakassa urakoitsija sitoutuu aikaansaamaan sovitus tuloksen sellaisella korvauksella, joka kattaa työn aikaansaamiseksi tarpeelliset kustannukset sekä yrittäjävoiton. Rakennuttajalle ei ole ennalta tiedossa, kuinka suuriksi lopulliset kustannukset muodostuvat. Urakkamuoto edellyttää rakennuttajalta tiukkaa valvontaa, sillä urakoitsijalla ei ole intressiä säästäväisyyteen. Urakkamuotoa kannattaa käyttää ainoastaan silloin, kun suunnitelmat ovat hyvin keskeneräiset eikä kokonaishintatarjouksia ole mahdollista laskea. Laskutyön käyttäminen edellyttää hyvää rakennuttajan ja urakoitsijan välistä luottamusta sekä töiden tehokasta valvontaa.

Tavoitehintaurakka

Tavoitehintaurakka on kokonaishintaurakan ja laskutyöurakan välimuoto. Tavoitehintaurakka on muodoltaan laskutyöurakka, jossa urakoitsijan kannustimena on voitto-osuuden lisääntyminen silloin, kun kokonaiskustannukset jäävät alle tavoitehinnan. Mikäli kustannukset ylittävät tavoitehinnan, joutuu urakoitsija vastaamaan tavoitehinnan ylittävistä kustannuksista ennakkoon sovitussa suhteessa. Lisäksi sopimukseen määritetään kattohinta, joka on enimmäishinta, jonka rakennuttaja joutuu urakoitsijalle maksamaan. Tavoitehintaurakan käyttäminen edellyttää rakennuttajalta asiantuntevaa valvojaa, joka töiden valvomisen ohessa osallistuu urakoitsijan kanssa tavarantoimittajien ja aliorakoitsijoiden kilpailuttamiseen ja valintaan. Urakkamuoto on käyttökelpoinen silloin, kun suunnitelmiin sisältyy epävarmuutta tai suunnittelu on vielä hyvin kesken eräistä töitä aloitettaessa.

Rakennuttajan vastuu

Rakennushankkeeseen ryhtyvä vastaa Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan hankkeesta ja sen velvollisuutena on huolehtia siitä, että hankkeen suunnittelijat täyttävät lain ja kohteen vaatimusten mukaiset kelpoisuusehdot. Vastaavat vaatimukset asetetaan kohteen rakennusvaiheessa toteutuksesta vastaavalle työnjohtajalle. Työnjohtaja vastaa, että rakennus rakennetaan hyväksytyjen suunnitelmien ja myönnetyn rakennusluvan mukaisesti ja huolehtii luvan edellyttämistä viranomaistarkastusten suorittamisesta ajallaan.

Julkisia hankintoja koskevat määräykset ja periaatteet

Kunnallisissa hankkeissa on huomioitava julkisia hankintoja koskevat määräykset ja periaatteet. Laki määrittää kohteen koon mukaan ennakoilmoittamisen aikarajoista sekä tarjousten käsittelymenettelyt ja runsaasti muita muutoseikkoja urakoitsijavalinnassa.

Rahoitusmallit

Hankkeen ollessa perinteinen eli kunnallinen ovat myös rahoitusmallit perinteisiä. Yksityisen tahon ollessa rakennuttajana on mielekkäin vaihtoehto osakeyhtiön perustaminen, jonka osakepääoma kerätään osakkailta. Osakeyhtiö hakee esim. kunnalta lainatakauksen ja positiivisen takauspäätöksen jälkeen rahoituslaitokselta lainan. Samalla yhtiö hakee yhteistyössä kunnan kanssa Opetusministeriöltä avustusta hankkeelle.

Eri rahoitusvaihtoehtojen etsintään löytyy lähes aina osajia yhdistyksen (tai yhdistysten) jäsenistöstä ja heidän osaamisensa on syytä hyödyntää.

Rakennuttaminen

Osaajat omista joukoista

Yhdistyksen käynnistäessä rakennushankkeen, on hyvä aluksi kartoittaa jäsenistö; löytyykö jäsenten joukossa rakennuttamisen osaajia, jotka pystyvät huolehtimaan rakennuttamiseen liittyvien tehtävien hoidosta. Myös eri alojen suunnittelijoita saattaa omista joukoista löytyä sekä myöhemmässä vaiheessa tarvittavia urakoitsijoita.

Rakennuttajakonsultti

Mikäli omista joukoista ei osaamista riittävästi löydy, kannattaa kiinnittää projektiin rakennuttajakonsultti, joka ammatikseen työskentelee rakennusprojektien parissa huolehtien rakennuttajan edunvalvonnasta. Rakennuttajakonsultti huolehtii suunnittelija- ja

urakoitsijavalintojen valmistelusta, laatii tarvittavat sopimukset, valvoo valittujen sopimuskumppaneiden työsuoritusta rakennuttajan edustajana.

Suunnittelijoiden valinta

Kuten rakennuttajakonsultin valinnassa, kannattaa ensin käydä seuran oma jäsenistö läpi ja etsi sieltä mahdolliset tekijät. Mikäli suunnittelija joudutaan etsimään jäsenistön ulkopuolelta, auttaa rakennuttajakonsultti myös suunnittelijoiden valintaprosessissa.

Hankkeen osapuolet

Rakennushankkeeseen osallistuu runsas joukko eri osapuolia, joista osalla on rooli kaikissa rakennuskohteissa, osalla riippuen hankkeen luonteesta. Jalkapallohallia rakennettaessa ainakin seuraavat tahot ovat jollain tavalla mukana.

Kunta

Vaikka hanke toteutettaisiin ns. yksityisenä hankkeena, osallistuvat siihen kunnan eri hallintokunnat useassa eri vaiheessa. Rakennuspaikkaa etsittäessä on syytä olla yhteydessä kunnan kaavoitusosastoon ja mahdollisesti arkkitehtiosastoon. Rakennuslupaa haettaessa yhteistyökumppanina on kunnan rakennusvalvontavirasto, joka on myös mukana valvomassa rakentamista aina lopputarkastukseen saakka. Rakennusvaiheessa myös kunnan kunnallistekniikan osasto osallistuvat hankkeeseen; hallille tarvitaan tie, vettä ja viemäriä sekä energiaa.

Jo hankkeen valmisteluvaiheessa on syytä olla yhteydessä kunnan liikuntatoimeen ja tarvitaan paljon yhteistyötä poliitikkojen kanssa, jotta saadaan kunnan kaikki mahdollinen tuki (taloudellinen ja henkinen) hankkeelle. Esim. erilaiset avustukset on hyvä hakea kunnan kanssa yhdessä. Kunta voi toimia myös rakennuspaikan vuokraajana tai lainatakaajana. Kunnan päätöksenteko on monipolvista ja hanketta saatetaan käsitellä lautakunnissa, valtuustossa ja hallituksessa, joten runsaasti tarvitaan yhteydenpitoa päättäjiin hankkeen etenemisen turvaamiseksi.

Opetusministeriö

Opetusministeriö ja ELY -keskukset myöntävät vuosittain veikkausvoittovaroista avustuksia liikuntapaikkojen rakentamiseen, hankkimiseen ja peruskorjaukseen.

Naapuriseurat

Hankesuunnitteluvaiheessa naapuriseurat kannattaa ottaa mukaan, sillä ne saattavat olla kiinnostuneita tulemaan osakkaiksi hankkeeseen.

Lisäksi naapuriseurat ovat käyttäjäpotentiaalia, jotka voi huomioida kentän käyttötuntilaskelmia tehtäessä ja ne kannattaa sitoa jo etukäteen mukaan vaikka käyttötuntimääräsitoumuksella. Yhteinen rakennushanke on erinomainen tapa kehittää seurojen yhteistyötä paikallistasolla. Myös muiden lajien seurat on hyvä huomioida hanketta valmisteltaessa.

Tukijat, sponsorit

Hankkeen alkuvaiheissa on syytä käynnistää tukijoiden kartoittaminen ja etsintä, sillä uusi rakennushanke ja seuroille uusi toimintamuoto saattaa synnyttää myös uusia yhteistyömahdollisuuksia aiempien tukijoiden kanssa tai avata aivan uusia yhteistyökanavia. Kentän nimen myyminen pitkäaikaisella sopimuksella on yksi vaihtoehto.

Tiedotusvälineet

Kenttähankeesta on hyvä tiedottaa suunnitelmallisesti. Lisäksi on syytä informoida alusta saakka alueella toimivia paikallisjärjestöjä, kuten esimerkiksi kaupunginosayhdistyksiä. Media toimii hyvänä vaikuttamisen apuvälineenä hankkeen alkuvaiheissa, mutta huonosti suunniteltuna lehdistön yleisönosastokirjoittelulla voi olla hankkeen toteutumiseen enemmän haittaa, kuin hyötyä.

Suomen Palloliitto ja piirit

Suomen Palloliiton ja piirit antavat asiantuntemuksensa kenttää, tai hallia rakentavan käyttöön.

Palloliitossa ja kaikissa SPL:n piireissä on nimetty henkilö vastaamassa olosuhdeasioista ja joissakin piireissä on apuna olosuhdevaliokunta. Piirin kanssa on syytä keskustella suunnitteilla olevasta hankkeesta. Lisäksi piiri koordinoi oman alueensa olosuhdehankkeita ja usein myös tarvitsee omaan leiri- ja piirijoukkue-toimintaansa harjoitushalleja ja kenttiä, joten se voi tulla kysymykseen myös kentän tai hallin käyttäjänä.

Urakoitsijat

Hankeselvitysvaiheessa urakoitsijat ovat hyviä kumppaneita vaihtoehtoja punnittaessa ja heiltä saa ennakkoon tarjouksia ja kustannusarvioita heidän omista ratkaisuisistaan. Rakennusvaiheessa eri alojen urakoitsijat ovat mukana hankkeessa toteuttamassa kohdetta sopijakumppaneina.

Materiaalitoimittajat

Materiaalitoimittajilta voi hankeselvitysvaiheessa saada hintatietoa eri materiaaleista ja rakennusvaiheessa he saattavat olla tavarantoimittajia riippuen urakkamuodoista ja rakennuttajan erillishankinnoista.

Suunnittelijat

Uuden Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan rakennuskohteessa on oltava nimetty pääsuunnittelija. Lisäksi tarvitaan yleensä useita muita suunnittelijoita, jotka huolehtivat rakenne-, sähkö- ja LVI-suunnittelusta. Näitä eri suunnittelijoita tarvitaan jo hankeselvitysvaiheessa.

Energiayhtiöt

Mikäli hallista tehdään ns. lämmin tai kentästä ympärivuotiseen käyttöön tarkoitettu lämmitettävä kenttä, on syytä kilpailuttaa energiatoimittaja, jolloin tulee taas uusi osapuoli hankkeeseen.

Vastaavanlaisen hankkeen toteuttaneet tahot

Kaikkea ei kannata keksiä uudelleen, vaan on syytä jo hankkeen alkuvaiheessa kääntyä sellaisten tahojen puoleen, jotka jo ovat toteuttaneet vastaavanlaisen hankkeen. Yleensä he kertovat avoimesti kustannuksista, vaikeuksista ja muista hankkeensa vaiheista ja antavat neuvoja uusille yrittäjille.

Lähteet

- Aaro Liuksiala: Rakennusurakkasopimukset, Rakennustieto 1999
- Ensio Hakkarainen: Rakentamisen vastuupas, Rakennusteollisuuden Viestintäkeskus 1991
- Jouko Kankainen ja Juha-Matti Junnonen: Rakennuttaminen, Rakennustieto 2001
- Maankäyttö- ja rakennuslaki ja –asetus
- Suomen Kuntaliitto: Liikuntapaikkojen rakentamisavustukset, opas valtionavustuksen hakijalle
- RT-Kortisto

Liite 3

Projektin määrittely

Oheinen taulukko on esimerkkinä projektin määrittelyssä hankkeen kannalta tärkeisiin seikkoihin.

Projekti:		
Aloitus:	Valmistumisaika:	Projektipäällikkö:
Taustatilanne:		
Projektin tavoitteet:		
Projektin vaiheet:		
Tavoiteltu hyöty:		
Alustava riskien analysointi:		
Projektin osapuolet:		
Alustava osapuolten huomointisuunnitelma:		
Muuta lisätietoa:		

Liite 4

Vastuunjakomatriisi

Seura

Päiväys

Projektin nimi	Projektin numero
----------------	------------------

V = Vastaa tehtävästä
T = Tarkastaa

S = Tekee työn
H = Hyväksyy

Henkilön nimi	Tilaja	Ohjausryhmä	Projektipäällikkö	Suunnittelupäällikkö	Suunnittelija	Työnjohto	Ostaja	Viranomainen	Laatupäällikkö			
Projektiehdotus	V	H										
Lähtötiedot	V		T									
Projektisuunnitelma		H	S									
Ympäristövaikutusten arviointi	V		T		S							
Työturvallisuussuunnitelma			T		S							
Riskianalyysi			V						S			
Viranomaisluvut			V					H				
Suunnitteluasiakirjat				V	S							
Hankintamäärittelyt	V			T					T			
Toimittajien valinta			V	T		T	T					
Ostotilaukset ja sopimukset							V					
Toimitusvalvonta							V					
Projektin raportointi		H	V									
Laskujen käsittely			H				T					
Tiedottaminen		H	S									
Lisätyöt			H			T	T					
Työmaavalvonta						S						
Projektin vastaanotto	H		T			S						
Loppuraportti		H	S									
Takuutarkastukset	V					S						

Liite 5

Esimerkki jalkapallonurmihankkeen tehtävistä ja hankkeen kestosta

Projektin ositus

Esitä projektin sisältö ositettuna tehtävälistan muodossa.

ID	Tehtävät	Työmäärä h	Kesto d	Riippuu/ ID
1	Hankintasopimus	2	6	
2	Projektisuunnitelma	4	2	
3	Hankinta-aikainen vakuutus	2	2	1
4	Hankinnat	0	32	3
5	Hankinta (Jalkapallonurmi)	0	32	3
6	Tarjouspyyntö	0	4	
7	Tarjoukset	0	4	6
8	Tilaus	0	2	7
9	Toimitus	0	60	8
10	Työmaakokoukset	6	15	
11	Työmaakokous 1	2	0,25	
12	Työmaakokous 2	2	0,25	
13	Työmaakokous 3	2	0	
14	Urakoitsijalaverit	6	12,25	
15	Urakoitsijakokous 1	2	0,25	
16	Urakoitsijakokous 2	2	0,25	
17	Urakoitsijakokous 3	2	0,25	
18	Asennus	0	44	
19	Asennustarjouspyynnöt	0	5	
20	Asennustarjoukset	0	10	19
21	Sopimus	0	1	20
22	Toimitus	0	20	21
23	Asennus(ei sisällä pohjarakentamista)	0	14-30	22
24	Koekäyttö	0	3	23
25	Lopputarkastus	16	1	24
26	Luovutusasiakirjat	0	1	25
27	Takuuaikainen vakuutus	0	730	24
28	Käytönopastus	0	3	23
29	Vuositakuutarkastus	0	1	27
30	Vakuuksien vapautus	0	1	29

Liite 6

Jalkapallonurmet

Jalkapalloon tarkoitettujen tekonurmien kehitys on ollut viime vuosina nopeaa. Uusien mallien nk. "kolmannen sukupolven jalkapallonurmien" pelilliset ominaisuudet ja ulkonäkö vastaavat jo lähes täysin luonnon nurmea. Näissä uusissa kentissä jalkapallonurminukan pituus on 50-60mm. Kentän jousto saadaan lisäämällä nukan sekaan hiekkaa ja kumirouhetta tai maton alle asennettavalla joustokerroksella.

Kansainvälisten Jalkapalloliittojen (FIFA ja UEFA) kanta keinopintoihin on myönteinen. FIFA julkaisi

ensimmäiset määräykset keinopinnoille keväällä 2001.

Vuodesta 2000 lähtien Suomen Palloliitto ja Veikkaus Liiga ovat hyväksyneet uusien jalkapallonurmien käytön läpi kauden kaikissa kansallisen tason jalkapallo-otteluissa. UEFA lanseerasi oman jalkapallonurmimanageriansa v.2002 ja lopuksi FIFA ja UEFA yhteisen jalkapallonurmistandardinsa kansainvälisiin jalkapallo-otteluihin maaliskuussa 2005.

FIFA Quality Concept, Handbook of test methods and requirements for artificial turf football surfaces:

- http://www.fifa.com/mm/document/afdeveloping/pitchequip/fqc_football_turf_folder_342.pdf

Jalkapallonurmen edut verrattuna nurmikenttään ovat selvät. Hyvätasoisen nurmikentän käyttö rajoittuu vuodessa noin neljään kuukauteen ja viikkokäyttö maksimissaan noin 15 tuntiin viikossa. Lämmitettyä jalkapallonurmea voidaan käytännöllisesti katsoen käyttää ympärivuotisesti. Lämmitämätön kenttä on eteläisessä suomessa käytössä noin yhdeksän kuukautta vuodessa. Merkittävä ero luonnonnurmen ja jalkapallonurmen välille syntyy ylläpito ja -hoitokustannuksien ja käyttötuntimäärien vertailussa, joissa on selvästi osoittautunut, että jalkapallonurmi on edullisempi vaihtoehto.

Jalkapallonurmikehitys

Tekonurmet jaetaan kolmeen eri ryhmään, ryhmittely perustuu jalkapallonurmikehityksen eri vaiheisiin. Yleisimmin puhutaan ns. eri sukupolvien jalkapallonurmista. (I, II ja III)

I sukupolvi

Täystekonurmet

1970-luvun lopulla asennettiin Suomessa ensimmäiset täysjalkapallonurmipäällysteet sisätiloihin. Käytetty jalkapallonurmimateriaali oli polyamidi, eli nylon tai erilaiset polypropyleeni-yhdisteet. Täystekonurmet erosivat toisistaan mm. nukan pituuden ja nukan tiheyden sekä joustokerroksen laadun ja paksuuden suhteen.

Ensimmäiset alustat oli tarkoitettu urheiluhallien moninaiskäytölle ja maton tuli soveltua eri urheilulajeille, messuja ja näyttelyitä unohtamatta. Jalkapallonurmimattojen tuli olla helposti ja nopeasti irrotettavia erilaisten hallissa järjestettävien muiden tapahtumien vuoksi. Eri lajien erikoispiirteitä ja vaatimuksia matoissa ei oltu otettu huomioon.

Hiekkatekonurmet

1988 asennettiin ensimmäiset hiekkajalkapallonurmipäällysteet jalkapallokäyttöön. Näitä päällysteitä asennettiin, niin ulkokentille, kuin sisähalleihin. Kenttiä mainostettiin lähes hoitovapaiksi ja rajattomasti käyttöä kestäviksi päällysteiksi. Liian vähäinen hiekan määrä ja harjauksen laiminlyöminen aiheuttivat kenttien kovettumista ja sulkeutumista.

Sisähalleissa hiekkatekonurmen haitat osoittautuivat vieläkin suuremmiksi. Jalkapallohalleissa pelaaminen aiheutti hiekan pölyämistä, jonka todettiin olevan käyttäjilleen haitallista. Pölyn poistamiseksi kenttiä kasteltiin päivittäin, jonka aiheuttamat Kosteus – ja homeongelmat olivat urheilijoiden terveydelle vieläkin haitallisempia kuin pöly. Nykyään Suomessa ei ole enää hiekkajalkapallonurmikenttiä jalkapallohalleissa. 1986 saakka tekonurmet olivat aiheuttaneet pelaajille eriasteisia loukkaantumisia, joista yleisimpiä olivat alaraajavammat, rasitusvammat ja liian suuren kitkan aiheuttamat palovammat. Kaiken tämän johdosta jalkapalloilijat vieroksuivat jalkapallonurmia ja niiden käyttö jopa harjoittelussa kyseenalaistettiin.

II sukupolvi

1990-luvun alussa jalkapallohallien jalkapallonurmialustoissa kumirouhe alkoi syrjäyttää hiekan täyteaineena. Pölyongelma saatiin samalla ratkaistuksi ja vaadittava jousto toteutettiin maton alle sijoitetulla joustinkerroksella, jossa vaihtoehtoisesti käytettiin polyeteenijoustoja (paksuus useimmiten 10mm), kumirouhemattoja (paksuus 10-12mm), valettu joustoa (paksuus 20-30mm) tai kohokuvioitu kumirouhemattoja (paksuus 7-15mm), joka vaatii alustaksi aina asfaltti – tai betonialustan.

II-sukupolven matoissa nukan materiaali oli joko polyeteeni tai polypropyleeni ja nukan pituus vaihteli 10mm-33mm välillä. Nukkavaihtoehtona oli joko suora tai kiharrettu malli. Kumirouheena käytettiin yleensä vihreää kumia, jota täytettiin maton ominaisuuksista johtuen 2,5kg/m² aina 9,0kg/m². Näissä "toisen" sukupolven tekonurmissa pelaajan kengän ja alustan välinen ongelmallinen kitka on saatu poistettua, mutta pallon käyttäytyminen alustassa ja nukan päällä liukuvan kumirouheen johdosta on liian "liukas".

III sukupolvi

Viimeisin vaihe jalkapallonurmien kehityksessä ovat ns. "kolmannen sukupolven tekonurmet".

Nämä uudet jalkapallonurmet vastaavat jo lähes kaikilta osin hyvälaatuisen luonnonurmikentän ominaisuuksia. Usealta osin ne ovat jopa parempia, kuin luonnonurmet (säänkesto, veden läpäisy, kulutuksenkesto ja tasalaatuisuus).

Jalkapallonurmen suunnittelu ja rakentaminen

Jalkapallonurmihankkeen toteuttaminen ei ole välttämättä kovin yksinkertainen asia. Laadukkaan ja oikean jalkapallonurmituotteen valinta, tarjouskilpailun laadinta ja tarjousten vertailu, sekä työn laadun tarkastaminen vaatii osaamista. Suositeltavaa onkin, että jo hyvin varhaisessa vaiheessa otettaisiin yhteyttä jalkapallonurmiasiantuntijoihin, joita löytyy suunnittelutoimistoista, jalkapallonurmia tuottavista yrityksistä ja Suomen Palloliiton olosuhdetoimijoiden verkostosta.

Rakennuspaikan valinta

Rakennuspaikan valinta on tärkeä päätös, joka parhaimmillaan säästää hankkeen kokonaiskustannuksia merkittävästi. Mikäli löytyy olemassa oleva, riittävän suuri hiekkakenttä, jonka pohjarakenteet ovat kunnossa, kenttä on routimaton, tasainen, vettä läpäisevä ja kenttäalueella on toimiva valaistus, sekä sosiaalityöt/katsomorakenteet, aidat, ja parkkialueet on jo rakennettu, niin rakennushankkeessa saada merkittäviä säästöjä aikaan. Tällöin kentän kustannukset koostuvat tasaavan kerroksen rakentamisesta ja muotoilusta, sekä jalkapallonurmituotteen hankinnasta ja asentamista.

Jalkapallonurmi lämmityksellä?

kuva: Vehkalampi, Jyväskylä

Mikäli jalkapallonurmi on tarkoitettu ympärivuotiseen toimintaan, tulee kentän ympärivuotisuus ratkaista, joko maton alapuolelle rakennettavalla lämmitysjärjestelmällä, tai kentän kattamisella talviajaksi ylipaineistetulla hallilla. Kentän alapuolinen lämmitys voidaan toteuttaa joko nestekierto- tai sähköjärjestelmällä. Yleisin energianlähde on kaukolämpö, mutta vaihtoehtoiset energiamuodot kuten maalämpö ja bioenergia (puupelletti) ovat yleistymässä.

Nestekierto- ja lämmityksessä vesiglykoli seos lämmitetään ja kierrätetään lämmönvaihtimen avulla kentässä olevassa putkistossa. Putkisto rakennetaan muovista putkien etäisyyden ollessa 200-250mm toisistaan. Putkisto tulee asentaa mahdollisimman lähelle kentän pintarakennetta enintään 50 mm maton alapinnan alapuolella. Lämpöputkiston jakotukki suositellaan asennettavaksi kentän

päytyyn. Lämmitettävän jalkapallonurmikentän lämmitystehon tulisi olla 120-200 W/lämmitettävä m². Lämmitystehon tarve on n. 700 kW. Lämmönvaihdinta varten tulee rakentaa oma erillinen tila.

Lämmitetty jalkapallonurmikenttä vai jalkapallonurmikenttä ja talvikaudelle ylipainehalli?

Molemmissa vaihtoehdoissa on hyvät puolensa. Investointikustannuksissa ei ole suurta eroa, mutta riippuen talvijakson pituudesta ja ilman kylmyydestä, saattaa ylipainehallilla katettu kenttä olla käyttökustannuksiltaan hieman edullisempi. Jalkapallonurmikenttä ilman lämmitystä ja katetta on myös vartenotettava vaihtoehto, mikäli paikkakunnalla ei ole tarvetta ympärivuotiseen toimintaan, tai sellainen olosuhde on jo rakennettu.

Oheisessa kuvassa vertailu eri kenttävaihtoehtojen välillä
(Alv. 0% vuoden 2010 hintatason mukaan):

INVESTOINTIKUSTANNUKSET	
Nurmikenttä	n. 175.000 - 200.000 €
Nurmikenttä (lämmitetty)	n. 300.000 €
Jalkapallonurmikenttä	n. 300.000 €
Jalkapallonurmikenttä /ylipainehalli	n. 700.000 €
Jalkapallonurmikenttä (lämmitetty)	n. 560.000 €
Hiekkakenttä	n. 50.000 €
FifaStar2 jalkapallonurmen hinta valmiille kenttäpohjalle vaihtelee 25-45 € m ²	

YLLÄPITO / HOITOKUSTANNUKSET / vuosi	
Nurmikenttä	n. 9.000 €
Nurmikenttä (lämmitetty)	n. 19.000 €
Jalkapallonurmikenttä	n. 3.000 €
Jalkapallonurmikenttä/ylipainehalli	n. 40.000 €
Jalkapallonurmikenttä (lämmitetty)	n. 50.000 €
Hiekkakenttä	n. 1.000 €

KÄYTTÖ / vuosi			
Nurmikenttä	touko-syyskuu n. 20 viikkoa	12h / vko	240 h
Nurmikenttä (lämmitetty)	huhti- syyskuu n.22 viikkoa	12h / vko	264 h
Jalkapallonurmikenttä	45 viikkoa	50h / vko	2250 h
Jalkapallonurmikenttä/ylipainehalli	52 viikkoa	50h / vko	2600 h
Jalkapallonurmikenttä (lämmitettävä)	n.52 viikkoa	50h / vko	2600 h
Hiekkakenttä	45 viikkoa	50h / vko	2250 h

Jalkapallonurmituotteen valinta

Seuraavassa vaiheessa on valittava kymmenistä alalla toimivista yrityksistä tavarantoimittaja ja ennen kaikkea tulevaan kentän käyttötarkoitukseen sopivin jalkapallonurmituote.

Mikäli kentällä tullaan pelaamaan kansainvälisiä jalkapallo-otteluita, tulee kentälle asentaa FIFA:n hyväksymä jalkapallonurmituote. Mikäli kenttä toimii ensisijaisesti harjoittelukäytössä, voidaan valita tuote, jolla ei kyseistä hyväksyntää ole. Tämä ei suinkaan tarkoita, että jalkapallonurmi olisi merkittävästi laadultaan testattua tuotetta huonompi.

FIFA:n jalkapallonurmia koskeva laadunvalvonta ja käyttöhyväksyntäjärjestelmä ”FIFA Quality Concept” auttaa löytämään jalkapallonurmituotteet, jotka ovat läpäisseet laboratoriotestausvaiheen ja hyväksytyt myös asennusvaiheen jälkeisissä kenttätesteissä.

Tarjouspyynnön laatiminen ja tarjousten vertailu on yksi hankkeen tärkeimmistä vaiheista.

Jalkapallonurmiyrityksiin kannattaa ottaa yhteyttä ennen tarjouspyynnön lähettämistä. Tällöin tarjoajat tietävät paremmin asiakkaan tarpeista ja osaavat siten tarjota asiakkaan vaatimukset täyttäviä vaihtoehtoja ilman, että tarjousten vertailtavuus kärsii. Maton alapuolinen joustokerros, nukkalangan pituus, tai kumirouheen laatu ovat merkittävästi hintaan vaikuttavia tekijöitä.

Jalkapallonurmirakenteen tekninen vertailu

Joustokerros	Materiaali ja kerroksen paksuus kumimatto, tai paikanpäällä valettu jousto
Taustakangas	laatu ja kankaan paino (kerrosten määrä)
Lankakuitu	monofilamentti, monoblade, fibrilloitu, muotoiltu lanka micronluku, dtexluku, tuftausluku m ² kuinka monta lankaa tuftissa (samaa, tai eri laatua) langan paino m ² langan pituus mm vapaan langan korkeus (kumirouhe täyteaineesta) langan väri
Täyteaine	hiekkalaatu (kvartsihiekkä, tai vastaava) kumirouhelaatu (SBR, EPDM, TPE, TPU jne) kumirouheen paino m ² korkeus mm kumirouhemateriaalin koko ja muoto
Turvallisuus	ympäristöystävällisyys paloturvallisuus
Asennus	yrittäjän kokemus vastaavista asennuksista/referenssit
Takuu	takuuaika (suositus minimi 5 vuotta), tai käyttötuntimäärä hoito-ohjelma
Elinkaari	materiaalin laatu rakennuspaikka ja kentän rakennekerrokset jalkapallonurmituotteen laatu jalkapallonurmiasennuksen laatu täyteaineasennuksen laatu ilmasto-olosuhteet käyttötuntimäärä
Kentänhoito	kentänhoito-ohjelma (viikko, kuukausi, vuosi) kentänhoitolaiteisto kentänkäyttöohjeet

On huomattava, että useimmat nurmen tuottajista eivät itse asenna nurmea vaan luottavat mieluummin urheilupäällysteiden rakentamiseen erikoistuneisiin yrityksiin. Nämä yritykset pystyvät myös melko usein rakentamaan tarvittavan pohjarakenteen ja kentän lämmitysjärjestelmän. Jotkut jalkapallonurmituottajat valmistavat omat kuitunsa, toiset ostavat kuidut kolmannelta osapuolelta ja kutovat jalkapallonurmikuidut taustakankaaseen. Jalkapallonurmi toimitetaan eripituisissa ja

levyisissä rullissa. Hiekka- ja kumirakeet ostetaan yleensä erillisiltä tuottajilta. Joustokerros rakennetaan joko etukäteen tai asennuspaikalla.

Tietoja jalkapallon tekonurmesta

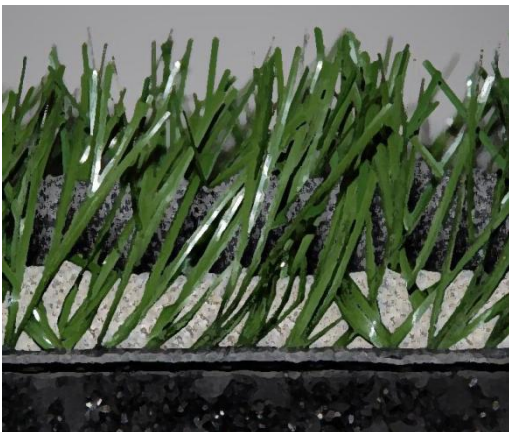
Jalkapallonurmikenttä koostuu seuraavista elementeistä:

- Kentän pohjarakenne (kuten tienrakennuksessa)
- Joustokerros (iskunvaimennuselementti, mikäli jalkapallonurmi edellyttää sellaista).
- Kudottu kangas (pohja synteettisten kuitujen kiinnittämistä varten)
- Synteettiset kuidut (jalkapallonurmielementti)
- Kvartsihiekkä (nurmen stabilointielementti, mikäli jalkapallonurmi edellyttää sellaista)
- Kumirouhe (täyte-elementti, mikäli jalkapallonurmi edellyttää sellaista).
- ”pohjarakenne – joustokerros – jalkapallonurmi – täyte”

Kaikki jalkapallon jalkapallonurmijärjestelmän osat ovat yhtä tärkeitä!

Kentän rakenne (riippuu jalkapallonurmituotteesta)

Kenttä koostuu seuraavista rakennekerroksista (alhaaltapäin)

- Perusmaa - Suodatinkangas
- 200 mm Suodatinkerros - Hiekka
- 200 mm Jakava kerros- Sora 0-100mm
- >100 mm Kantava kerros – Murske, tai murskesora
- 50 mm Tasaava kerros - Kivituhka
- Salaojaputket noin 1.5 m syvyydellä ja mahdollisesti kasteluputkisto ja suuttimet
- Lämmitysputket noin 10-12cm kentän pinnasta
- Joustokerros (mikäli tuotteessa on - esim.25 mm paksuinen kumimatto)
- Jalkapallonurmen taustakangas, esimerkiksi vahvistettu lasikuidulla
- Jalkapallonurmikuidun rakenne: Fibriloitu-verkkorakenne, Monofilamentti-yksisäikeinen
- Jalkapallonurmikuitu Polyeteeni (pituus 50-70mm)
- Kvartsihiekkätäyttö esim. 32 kg/m² = noin 25 mm korkeus
- Kumirouhe (SBR-EPDM, Thermoplast-Ecofill)
esim.11 kg/m² = noin 20 mm korkeus
- Vapaan nukan korkeus 15-20 mm
- Täyteaine

'Kotikenttä' jalkapallonurmihankkeen toteuttaminen

Mikäli jalkapallonurmituote sisältää täyteainetta, se koostuu yleensä kahdesta aineesta. Alempi kerros kuivattua kvartsihiekkaa tai vastaavaa ja ylempi kumirouhetta.

Kumirouhelaatuja on useita ja niillä kaikilla on hyvät ja huonot ominaisuutensa. Jotkut kumirouhelaaduista on kehitetty johonkin toiseen tarkoitukseen ja niitä kierrätetään jalkapallonurmien joustoaineena, jotkut kumirouheet on tuotettu alusta asti urheilukäyttöön.

SBR kumirouheet (musta kierrätyskumi) on eniten käytetty rouhelaatu, jota saadaan ajoneuvojen renkaista (henkilöautot, kuorma-autot traktorit jne.), tai muusta teollisuuden jätekumista.

Etuja:

- Hinta
- Hyvät joustoarvot
- Säilyttää hyvät jousto-ominaisuudet eri lämpötiloissa

EPDM kumirouheet on kumin perus raaka-aine, jota valmistetaan useisiin käyttötarkoituksiin esimerkiksi urheilupinnoitteisiin.

Etuja:

- Mahdollisuus saada eri värisinä
- Mahdollisuus lisätä palonsuojaus
- Tekonurmiin valmistetuissa EPDM kumeissa hyvä joustoarvo

TP-O

TP-O tasarakeinen

TP-O eli eli termoplastinen rouhe joka on kumimainen pehmeä ja hyvin kulutusta kestävä materiaali.

- Mahdollisuus saada eri värisinä
- Mahdollisuus saada eri muotoisina
- Mahdollisuus lisätä palonsuojaus
- Hyvä joustoarvo

Jalkapallonurmituote	
Kuitu (nukan pituus)	40-70 mm
Kvartsihiekkatäyte	0 – 25 mm
Kumi- tai hiekka-kumitäyte	0 – 30 mm
Kuitujen korkeus täytteen päällä	10 – 20 mm
Jalkapallonurmikuidut	
Kuitukomponentit	Polyetyleeni (PE) Polypropyleeni (PP) Polyamidi/Nylon (PM) Kopolymeeri (sekoitus)
Kuitutyyppi	Yksisäikeinen tai fibrilloitu
Kuidun paino	6.000 – 12.000 dtex
Kuidun paksuus	60 – 130 µm (micron)
Venytetyn kuidun pituus	105 – 150 mm
Iskujen määrä	8.000 – 14.000 isku/m ²
Iskut	3/4", 3/8", 5/8" jne
Nukan paino	800 – 1.500 g/m ²
Rullan leveys	4 – 5 m
Taustakangas	
Kuidun tyyppi	Polypropyleeni tai polyesteri
Taustan paino	80 – 230 g/m ²
Induktiotyyppi	lateksi
Induktion paino	500 – 900 g/m ²
Saumot ja sitominen	
Nurmirullien kokoaminen	teippiliimaus tai neulonta
Täyte	
Kvartsihiekkä	90 % jokihiekasta,
Hiekan paino	0 – 20kg/m ²
Kumirouhe	Esim. vihreä EPDM (urheilukumi)
Musta ja harmaa EPDM (teollisuusjäte)	
Musta SBR (autonrenkaat)	
Vihreänsävyinen SBR	
Vihreä vulkanoitu kumi	
Yhteispaino	0 – 25 kg/m ²
Joustokerros	
Joustokerros	Esivalmistettu polyuretaani
Paino	1 – 25 kg/m ²

Jalkapallonurmikentän hoito

Jalkapallonurmikentät vaativat hoitoa samoin, kuin luonnonurmikentätkin. Kentän hoitaminen vaikuttaa oleellisesti kentän kuntoon ja kentän elinkaareen.

Kunnossapitoaikataulu

Päivittäinen, viikoittainen ja vuotuinen kunnossapito

Jalkapallonurmi tarvitsee hoitoa ja kunnossapitoa eikä sitä saa missään olosuhteissa päästää kovettumaan. Hyvän kunnossapidon laiminlyönti lyhentää väistämättä nurmen käyttöikä.

Jalkapallonurmikentän omistajan tulisi ottaa huomioon seuraavat ohjeet:

Normaalikäytössä jalkapallonurmikenttä kuuluu ensimmäisenä rangaistusalueelta ja kentän keskilinjalta. Tästä syystä nämä alueet menettävät alkuperäisen laatusa erittäin nopeasti ja eivät täytä joustokriteerejä. Kentänhoidossa näihin alueisiin neuvotaan pitämään erityistä huomiota.

Jalkapallonurmituottajan tulisi suorittaa kentän ilmastus vähintään kerran vuodessa. Tämä tulisi liittää sopimukseen nurmen tilaamisen yhteydessä tai ainakin takuukauden aikana.

Päivittäisen ja viikoittaisen kunnossapidon suositukset

- Täyteainees on pidettävä (riippuen tekonurmen tyypistä) noin 10 - 20 mm kuidun päiden alapuolella ja harjattava säännöllisesti sen pitämiseksi tasaisena.
- Maalin edusta, rangaistuspotkupaiste ja kulma-alueet on tarkistettava siten, että kumitäyte on tasainen ja oikealla tasolla. Näillä alueilla täyteainees kärsii eniten liikkumisesta jokaisessa pelissä tai harjoituksessa. Vain jos alueet täytetään pysyvästi ja oikein, ne tarjoavat parhaan suojan ja pitkän käyttöiän jalkapallokentälle.
- Liikkunutta täyteainesta on sen vuoksi korvattava jatkuvasti, mikä tarkoittaa sitä, että kenttähenkilöstöllä tulee olla joka hetki tarvittava varasto täyteainesta. Täyteaineen taso pystytään pitämään määrättyllä tasolla ja jalkapallonurmi täydellisessä kunnossa vain säännöllisellä lanauksella, harjauksella ja ilmastuksella. Huom. Täyteainees suojaa myös kuituja!
- Huomaa, että jokaisen 25 - 30 tunnin käytön jälkeen kenttä on lanattava, harjattava ja ilmastettava. Jos kenttää käytetään useammin, kunnossapitoaikataulua on tiivistettävä kentän suoritusominaisuuksien ylläpitämiseksi pitkällä aikavälillä.
- Kulma-alueiden säännöllinen lanaus (esim. kentän ulkopuoliset alueet) on myös tärkeää, jotta luonnollinen nurmi, sammal ja rikkaruohot eivät ala kasvaa siellä. Kasvit alkavat kasvaa vain, jos laiminlyödään tiettyjen alueen kunnossapito. Mahdolliset kasvit on poistettava koneellisesti (repimällä kasvit maasta, leikkaamalla tai ruiskuttamalla korkealla vedenpaineella).
- Äärimmäisissä tapauksissa voidaan käyttää rikkaruohomyrkkäjä (sopivasti laimennettuina) tietyillä alueilla. Suuremman kasvillisuuden tunkeutumisen kulma-alueille estämiseksi kannattaa leikata kulma-alueet silloin tällöin.
- Poista lika pinnalta säännöllisesti. Poista lehdet, oksat jne. välittömästi (käytä puhallinta tarvittaessa).
- Alkuvaiheen jälkeen (3-4 kuukautta asentamisen jälkeen riippuen käyttötunneista) täyteainees laskeutuu/tiivistyy. Tarkista järjestelmän täytteen taso ja korjaa se tarvittaessa uudella täyteaineksella.
- Kulutusjätteet (hienot hiukkaset) on poistettava huolellisesti.

- Lika, kuten hiekka, maa-aines ja viereisiltä luonnonurmikentiltä kantautuneet ruohot olisi poistettava välittömästi käyttäen tarvittaessa harjakoneita.
- Lumenpoisto: Periaatteessa olisi jätettävä noin 2-3 cm:n paksuinen lumikerros suojaamaan tekonurmea mekaanisilta vaurioilta. Osittain jäätyneet kentän pinnat voidaan sulattaa käyttäen tavallista "talvisuolaa" (kysy neuvoa paikalliselta ympäristönsuojeluviranomaiselta).
- Terävät esineet (kivet, lasinsirpaleet jne.) on poistettava välittömästi.
- Purukumijätteet voidaan poistaa helposti jäädyttämällä ne suihkutteella.
- Öljy ja polttoaineet on imettävä pois mahdollisimman pian käyttäen hiekkaa tai sahanpurua.
- Muut saasteet voidaan poistaa pinnalta lapiolla. Eläinten ulostusjätteet voidaan käsitellä etikalla ja vedellä.

Ohjeet vaurioiden välttämiseksi

- Noudata nurmen toimittajan ohjeita jälkihoidosta ja kunnossapidosta.
- Työskenneltäessä kunnossapitokoneilla, liiallista jarruttamista, kääntymistä jne., jotka voivat vahingoittaa nurmen kuituja, tulisi välttää.
- Älä aja kentällä ilman valmistajan ennakkolupaa.
- Älä kuormita järjestelmää suurilla staattisilla kuormilla.
- Suorita lumenraivaus huolella.
- Älä käytä kemikaaleja, jotka voivat vahingoittaa pintaa.
- Älä sytytä tulta nurmipinnan päällä.

Suosittelavat kunnossapitovälineet

- Vetoхарjat, -matot ja -verkot.
- Käsikäyttöiset laitteet kuten kovat tieharjat, joilla täyteaine harjataan nurmijärjestelmään.
- Korkeapainepesuri (märkäpuhdistus noin 200 barin teholla).
- Käsikäyttöiset harjaukoneet joiden tuntiteho on noin 1.000 m² tai itse pyörivä harja- ja imukone, jonka tuntiteho on aina 3.000 m².

Harjaaminen

- Jalkapallonurmikentän harjaamisen tavoitteena on saada nukkalanka pystyyn ja samalla vaikuttaa kumirouheen koostumukseen ja tasaisuuteen.
- Kenttä pyritään harjaamaan aina "YHTEEN SUUNTAAN"
- Perussuunnat: Kentän pituus-suunta, kentän poikittais-suunta ja diagonaalisesti kulmasta kulmaan

- Harjaus tulee tehdä noin 30-35 käyttötunnin välein = 1 harjauskerta/viikko
- Harjaus tulee suorittaa tasaisesti, ei liian suurella nopeudella
- Vältä samasta kohtaa ajamista
- Harjaus, ilmastus, puhdistus ja tasaus samalla kerralla.

Kentän käytön periaatteet

Kansallisen ylimpien sarjatasojen ottelujen ja harjoittelukäyttöön tarkoitettulla kentällä on suositeltavaa rajata viikoittaista käyttöä

Ensisijaisesti harjoittelukäyttöön rakennetulla kentällä ei ole syytä rajoittaa kentän käyttöä.

Ohjeita jalkapallonurmikentällä harjoitteluun ja pelaamiseen

- Noudattakaa sovittua harjoitusaikaa
- Harjoituksissa käytäkää myös siirrettäviä maaleja eri paikoissa
- Siirrettävät maalit lasketaan huolellisesti ja tasaisesti kentälle
- Harjoituksen jälkeen siirrettävät maalit pelialueen ulkopuolelle
- Pienpelit, spurtit, ”höynä” yms. treeneissä aluetta vaihdeltava jatkuvasti
- Omat roskat siivottava (teipit yms.)
- Kenttäalueelle vain joukkue ja toimihenkilöt

Ehdottomasti kielletty

- tupakointi nurmialueella
- nuuskan ja purukumin, teippien heittäminen nurmelle (yms. roskaaminen)
- lasipullojen vieminen nurmialueelle
- pullojen, purkkien yms. tyhjentäminen nurmelle
- autolla, mopolla, tai muilla kulkuneuvoilla kentälle ajaminen
- teräväkantaisilla kengillä liikkuminen
- tarpeeton toiminta nurmialueella

Pelikengiksi sopivimmat ovat kiintonappuloilla varustettuja jalkapallokengät.

Liite 7

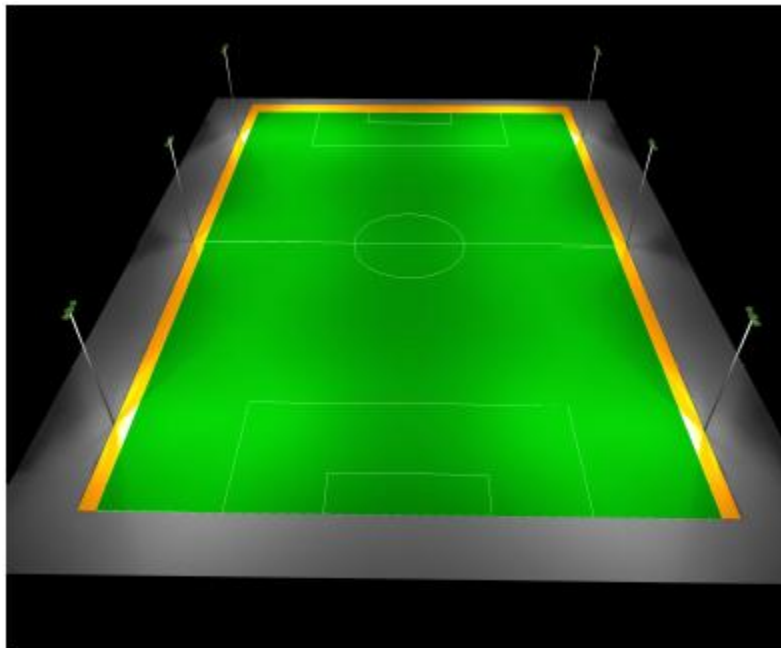
Jalkapallonurmikentän valaistus

Jalkapallonurmikentälle tarvitaan aina valaistus. Valaistus voidaan toteuttaa 4-8 valaisinpylväällä. Pylväiden etäisyys pelialueen rajasta tulee olla vähintään 5 m.

Mikäli kentällä on olemassa etukäteen jo valaistusmastot ja lamput, on hyvä selvittää valaistuksen peruskorjauksen, sekä valaistustehon nostamismahdollisuus. Näin voidaan säästää merkittävästi kenttähankkeen kustannuksissa. Kotikentänvalaistuksen investointikustannukset vaihtelevat valaistusuunnitelmasta riippuen. Yleisimmin kustannukset vaihtelevat noin 50.000 - 90.000€ välillä.

Vaadittava valaistusteho riippuu kentällä pelattavien otteluiden tasosta. Valaistuksen taso on jaettu viiteen luokkaan:

1. Harjoitukset	minimi 100 lux
2. Ottelut	minimi 200 lux
3. Miesten Ykkönen	minimi 500 lux
4. Veikkausliiga	minimi 800 lux
5. Kansainväliset ottelut	minimi 1200 lux

Liite 8

Pelikenttien luokitus sarjatasoittain

Harjoitusvuoroja jaettaessa luokitus toimii suosituksena, jolloin rinnastetuissa sarjoissa pelaavat joukkueet valitsevat vuoroja vuorotteluperiaatteella.

LUOKKA 1.	VEIKKAUSLIIGA
LUOKKA 2.	MIESTEN YKKÖNEN NAISTEN LIIGA
LUOKKA 3	MIESTEN KAKKONEN TALENTTIKATEMIAT POIKIEN A SM POIKIEN B SM NAISTEN YKKÖNEN TYTTÖJEN B SM
LUOKKA 4.	MIESTEN KOLMONEN POIKIEN A YKKÖNEN NAISTEN KAKKONEN POIKIEN B YKKÖNEN
LUOKKA 5.	POIKIEN A KAKKONEN POIKIEN B KAKKONEN TYTTÖJEN B YKKÖNEN
LUOKKA 6.	MUUT LIITON JA PIIRIEN JÄRJESTÄMÄT KILPAILUT

Lähde: Suomen Palloliitto

LUOKKA 3

- Miesten Kakkonen
- Talenttiakatemioiden
- Poikien A SM
- Poikien B SM
- Naisten Ykkönen
- Tyttöjen B SM

Pelikentän minimikoko on 95 x 55m. Palloliiton suositus on 105 x 68m.

- Kentän päällyste on ensisijaisesti nurmi tai Suomen Palloliiton vaatimusten mukainen jalkapallonurmi. Poikkeuksellisissa olosuhteissa ottelut voidaan pelata kilpailun järjestäjän ohjeiden mukaisesti kentillä tai halleissa, joiden päällyste poikkeaa edellä mainituista.
- Joukkueita ja erotuomaristoa varten on varattava erilliset pukuhuoneet ja suihkutilat, jotka on oltava yksinomaan heidän käytettävissä 60 minuuttia ennen ottelua ja vähintään 30 minuuttia ottelun jälkeen.
- Joukkueiden pukuhuoneen on oltava mitoiltaan vähintään 30 m².
- Erotuomariston pukuhuoneen on oltava mitoiltaan vähintään 10 m². Pukuhuoneiden on oltava lämmitettäviä ja lukittavia. Pukuhuoneiden yhteydessä on oltava erilliset suihkutilat, joissa on lämminvesisuihku kutakin joukkueen neljää (4) pelaajaa kohden.
- Pukuhuoneiden yhteydessä tai välittömässä läheisyydessä on oltava wc-tilat joukkueiden ja erotuomariston käyttöön.

- Miesten Kakkosen otteluissa on oltava äänentoistolaitteet ja tulostaulu, sekä tulospalvelussa tarvittavat laitteet.
- Katsomoiden välittömässä läheisyydessä tulee olla riittävät yleisö wc-tilat.
- Miesten Kakkosessa tulee olla katsomo, jossa on istumapaikat vähintään 200 hengelle.

LUOKKA 4

- Miesten Kolmonen
- Poikien A Ykkönen
- Poikien B Ykkönen
- Naisten Kakkonen

Pelikentän minimikoko on 95 x 55m. Palloliiton suositus on 105 x 68m.

- Pelikentän päällyste on nurmi, jalkapallonurmi, tekonurmi tai hiekka.
- Piireillä on oikeus antaa piirikohtaisia erillismääräyksiä järjestämissään kilpailuissa.
- Joukkueita ja erotuomaristoa varten on varattava erilliset pukuhuoneet ja suihkutilat, jotka on oltava yksinomaan heidän käytettävissä 60 minuuttia ennen ottelua ja vähintään 30 minuuttia ottelun jälkeen.
- Joukkueiden pukuhuoneen on oltava mitoiltaan vähintään 20 m². Erotuomariston pukuhuoneen on oltava mitoiltaan vähintään 10 m². Pukuhuoneiden on oltava lukittavia.
- Pukuhuoneiden yhteydessä on oltava suihkutila.
- Pukuhuoneiden yhteydessä tai välittömässä läheisyydessä on oltava riittävät WC-tilat.

LUOKKA 5.

- Poikien A Kakkonen
- Poikien B Kakkonen
- Tyttöjen B Ykkönen

Pelikentän minimikoko on 95 x 55m. Palloliiton suositus on 105 x 68m.

- Pelikentän päällyste on nurmi, jalkapallonurmi, tekonurmi tai hiekka.
- Piireillä on oikeus antaa piirikohtaisia erillismääräyksiä järjestämissään kilpailuissa.
- Joukkueita ja erotuomaristoa varten on varattava erilliset pukuhuoneet ja suihkutilat, jotka on oltava yksinomaan heidän käytettävissä 60 minuuttia ennen ottelua ja vähintään 30 minuuttia ottelun jälkeen.
- Joukkueiden pukuhuoneen on oltava mitoiltaan vähintään 20 m². Erotuomariston pukuhuoneen on oltava mitoiltaan vähintään 10 m². Pukuhuoneiden on oltava lukittavia. Pukuhuoneiden yhteydessä on oltava suihkutila. Pukuhuoneiden yhteydessä tai välittömässä läheisyydessä on oltava riittävät WC-tilat.

LUOKKA 6

Muut liiton tai piirien järjestämien kilpailujen pelit kuuluvat luokkaan 6.

Kenttien tulee täyttää järjestäjien esittämät vaatimukset.

Liite 9

Jalkapallonurmihankkeeseen ryhtyvälle lähtötilanteen selvitys (esimerkki)

Tilanne	Selitys	K	E	Tarkenne
Lähtötilanne	Olemassa oleva kenttä			
Hankkeeseen ryhtyvä	Kunta / seura / yritys / yhteistoiminta / jokin muu			Kuka, ketkä:

Jos on olemassa oleva kenttä

Tilanne	Selitys	K	E	Tarkenne
Omistussuhde	Kunta			Nimi:
	Kaupunki			Nimi:
	Valtio			Nimi:
	Muu			Nimi:
Kentän alusta	Hiekkakenttä			Mitat: ___ * ___ m
	Hiekkajalkapallonurmikenttä			Mitat: ___ * ___ m
	Jalkapallonurmikenttä			Mitat: ___ * ___ m
	Jalkapallonurmikenttä			Mitat: ___ * ___ m
	Nurmi			Mitat: ___ * ___ m
	Jokin muu pinnoite (asfaltti, betoni, sepeli, ...)			Mikä: _____ Mitat: ___ * ___ m
Geotekniset tutkimukset	Maaperä- / pohjatutkimus			Liite tutkimuksesta
Lämmitysjärjestelmä	Putkisto			
	Vaihdin			
	Vaihdinhuone			
	Liittymä			
Lämmittelualue	Kentän päätyrajasta			___ m
	Kentän sivurajasta			___ m
	Muulla			Mitat: ___ * ___ m
Turva-alue	Sivurajasta (Vaatus 3 m)			___ m
	Päätyrajasta (Vaatus 3 m)			___ m
Tontin koko	Kenttäsuositus 105 x 68m kenttä turva-alueineen			Karttaliite ja asemapiirros
Kaavoitustilanne, salliiko kaava	Huoltorakennus			Liite: Asemakaava
	Huoltorakennus + seuran toimisto			Liite: Asemakaava
	Katsomo, kiinteä			Liite: Asemakaava
	Mainospaikat			Liite: Asemakaava

Jos ei ole olemassa olevaa kenttäpohjaa

Tilanne	Selitys	K	E	Tarkenne
Kentälle varatun tontin omistaa	Kunta			Nimi:
	Kaupunki			Nimi:
	Valtio			Nimi:
	Muu, mikä:			Nimi:
Kaavoitustilanne	Kaava-alueella			Liite: Asemakaava
	Kaava-alueen ulkopuolisella alueella			Liite: Asemakaava
	Suunnittelutarvealueella			Liite: Asemakaava
Tarvitaan	Suunnittelutarveratkaisu			
	Toimenpidelupa			
	Rakennuslupa			

Päiväys: _____

Selvityksen tekijä: _____

Liite 10

Jalkapallonurmen tarjouspyyntölomake

Esimerkki jalkapallonurmihankkeeseen sisältyvistä osatehtävistä

Tarjouspyyntö	Rakennushankkeen kuvaus
Rakennuspaikka	
Tarjouksen pyytäjän yhteistiedot	
Kentän koko	
Pelialue	105 x 68m
Turva-alue	3 m sivurajasta 3 m päätyrajasta

OSA 1. Suunnittelutyöt	
1.1. Suunnittelukustannukset	
1.2. Geotekniset tutkimukset	
Hinta yhteensä	

OSA 2. Maansiirto ja Kentän pohjarakentaminen	
2.1. Rakennekerrokset Maantäyttö tai massanvaihto	
2.2. Kentän tasaavakerros max. 1% kaltevuus aumakattomuoto	
2.3. Tasaavan kerroksen tiivistys	
Hinta yhteensä	

OSA 3. Lämmitysjärjestelmä (mikäli tarvitaan)	
3.1. Lämmitysjärjestelmän putkisto	
3.2. Lämmönvaihdin	
3.3. Lämmönvaihdin huone	
3.3. Liittymä	
Hinta yhteensä	

OSA 4. Joustokerros (mikäli tarvitaan)	materiaali / mm	hinta
4.1. Paikalla valettu jousto		
4.2. Joustomatto		
Hinta yhteensä		

OSA 5. Jalkapallonurmi	materiaali	hinta
5.1. Tuotteen kuvaus		
Nukkalaatu materiaali		
Nukan pituus		
Nukan väri		
Kentän merkinnät (leikattu)		
Kentän ulkopuolinen alue (kivetys/asfaltti)		
Hiekan laatu (raekoko)		
Hiekan paino kg/m ²		
Hiekan korkeus mm		
Kumirouheen laatu (SBR, EPDM)		

Kumirouheen paino kg/m ²		
Kumirouheen korkeus mm		
Tekonurmen asennus		
5.2. Toimitukseen sisältyvät hoitokoneet		
5.3. Toimitukseen sisältyvä kumirouheen määrä		
Yhteensä	Jalkapallonurmi	
OSA 6. Kenttävarusteet	materiaali	hinta
6.1. Jalkapallomaalit 2 kpl 2,44m x 7,32m 4 kpl 2 x 5m		
6.2. kulmaliput 4 kpl		
6.3. Vaihtopelaajan aitiot		
Yhteensä		

OSA 7. Aidat	materiaali	hinta
7.1. Kentän sivut		
7.2. Kentän päädyt		
7.3. Ovet		
7.4. Portit		
Yhteensä		

OSA 8. Kentän reunus	materiaali	hinta
8.1. Kenttää ympäröivä alue kivetys		
8.2. Kenttää ympäröivä alueasfaltti		
Yhteensä		

OSA 9. Valaistus	materiaali	hinta
9.1. Mastot korkeus		
9.2. Valolamput (teho lux)		
9.3. Kaapelointityö		
Yhteensä		

OSA 10. Kentänhoito - Koulutus	sisältö	hinta
10.1. Koulutus kentänhoitohenkilöstölle		
Yhteensä		

OSA 11. Kenttätestit	määrä	hinta
11.1. FIFA:n Quality Conceptin mukainen testaus		

Rakennushankkeen aikataulu (viikkoja)	
---------------------------------------	--

Takuu	
-------	--

KUSTANNUKSET YHTEENSÄ
